

16
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
Αριθ. Έρωτ. *Op. III, 16/1970*

A'
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ *Παλαιογραφείον* ΑΘΗΝΩΝ

✱

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Δεκέμβριος 1969 / Φεβρουάριος 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. 'Εξεταζόμενος τόπος (χωρίον, ~~κοινοπολις~~)... Τυθιον.....
(παλαιότερον ὄνομα Κοινὸν Μπαργκάς, 'Επαρχίας Διδυματείου,
Νομοῦ Ἑβρου.....
2. 'Ονοματεπώνυμον τοῦ εξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Κερεμειδῆς
Παναγιώτης..... ἐπάγγελμα δημοδιδάσκαλος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Σ. Σ. Τυθίου - Ἑβρου.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον. 14 ἔτη.....
3. 'Απὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Εὐαγγελίδης Λάμπρος, γεωργός
ῥαββί, ἔτη καὶ ποικίλην,.....
ἡλικία. 82 ἔτη γραμματικαὶ γλώσσαις εὐράφητος.....
..... τόπος καταγωγῆς Τυθιον.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σπορὰν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων ; Διαφορετικὰ διὰ σπορὰν καὶ βοσκήν.....
.....
'Υπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ; ... Δὲν ἐνηλλάσσοντο.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας ("Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ.
εἰς βοσκήν ἦσαν κοινοκτηνία.....
- 3) 'Ο πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του κατὰ τὰ μέρη τῶν κώμα Ζάτι ἡλλ' ταφρικιανῶν...
εἰσὶν ἡμ., κί τὰ μέρη τῶν κώμα ἡμῶν πρὸς τὴν πηλομένην.....

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τήν γεωργίαν ἢ μόνον εις τήν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τήν γεωργίαν καί τήν κτηνοτροφίαν ;

..... Εἰς ἀμφοτέρας

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ασχολοῦνται ἐν παρέργῳ καί εις τήν γεωργίαν ; Ναι

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποιοὶ εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καί ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς άτομα ἢ με' ὁλόκληρον τήν οἰκογένειάν των ;

..... Δέν ὑπῆρχαν γαιοκτήμονες

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σθησιακάτοροι κλπ.) Τσιφρακία Ποία ἦτο ἡ κοινωνική των θέσις ; ...

... « κατ' παρακαταναγκάσιν τσιφρακία »

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα ; 5-10 λίρες)

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καί ἐργάζαι ; ἐποχικῶς, δηλ. δια τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καί γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ;

« πὺν μέσα πὰ τὸν χωρὶό. ἐπὶ ναν κί ἀνερδὺ κό... »

χναῖκὲς μί. τὸν. μισσηκάμα ταν. 5-10 παράβη μισσηκάμα ταν.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καί δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

Ναί, συγγῆς ἀπὸ τὸ χωριό.

6) α) Οἱ νέοι καί αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνέυρεσιν ἐργασίας ; ... « πὺν τὸν. χωρὶό. τὸ δὲν ἐπὶ ταν »

τὸ τὸν. κάσμους »

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ;

... Μέναν. οὐ. τεχνῖται. ἐπὶ ταν. ἔξω.

- δ'. 1) Πώς ελιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλάμιος μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...

Τὸ κομὰρὰ πού. τὰ πράματα. κί. πού. τὰ πράματα. ἔρχιναμι.
στὰ. Χουράγια. 22

- 2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ... Τὸ. ἔτος. 1954

- ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; Τὸ σιδηρῶν. ἄροτρον. ἀπὸ. τὸ

ἔτος. 1995. Γεωργ. μηχαναί. μόνον. δοκιμαστικῶς. ἐχρησιμοποιήσαν.

- 1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

Ποῖος κατασκευάζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγένετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ...

τὸ χειρόγραφον. αὐτοῦ. περιγραφῇ.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον μετὰ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. νικηρά. ... 4. τὸ χνί. ... 7. 10. τὰ θί. ...

2. 5. 8.

3. κεντάρ. ... 6. σπάρ. ... 9. βινιάτ. ...

- 2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ... 1952

- 3) Μηχανὴ θερισμοῦ ... 1950

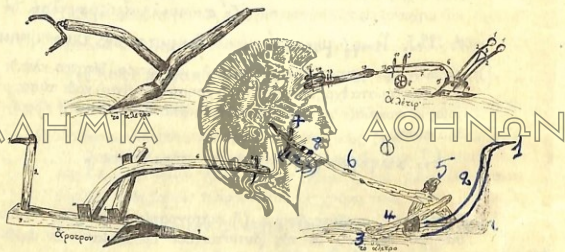
4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν)... ΠΟΤΕ.....

5) Μηχανή ἄλωνισμοῦ ... 1936.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον

Τὰ κατεσκεύαζαν οἱ γεωργοὶ μόνον ἀντ' αὐτοὺς ἀρτι-
σμένους. Ἐκ τῆς γειτονίας ἐπὶ πληρωθῆναι.

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἄρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιοῦμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκο-
νιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ὑπογράφησα τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾷ-
ται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς
ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφορῶν μερῶν καὶ τῶν
ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

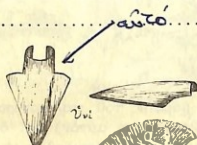
1. <u>νιούρα</u>	6. <u>εἰσολιζάρι</u>	11.
2. <u>κουνζούρι</u>	7. <u>ταῖσι</u>	12.
3. <u>χνι</u>	8. <u>ζυγίσις</u>	13.
4. <u>μπουζιά</u>	9.	14.
5. <u>σπιδό</u>	10.	15.

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὄλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν
εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

.....Τὸ ἴδιον δι' ὅλα τὰ εἶδη τῶν χωραφῶν.....

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

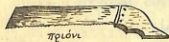
- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου;

Μόνον ἐκ ξύλου ἢ το κατασκευασμένη.....

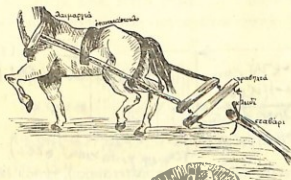
- 7) Ἔργαλειά διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

"σκιοντιάρ", "σκιονπαρνιά", "ἀρίδα", "καρφαρίδα",
"ξυλοκράτ".....

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
 τήν ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ
 εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

.....εἰς φωτογραφίαν.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) ; 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας.....

οὐ πατέρως, οὐ υἱός, ἢ οὐ ὑπηρέτης.....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν)

.....Ποτέ εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον τὰ ἄλογα.....

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

.....ὅδε φωτογραφία.....

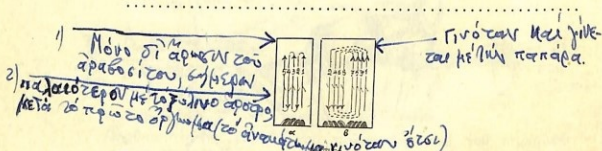
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

.....«Μὲ τὴν... τριχιά... τὰ πατὰ... ὅπ' δὲ...».....

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγένετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργανον. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Εἰς χειρόγραφον τοῦ σχεδίου

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

Σημειώσατε μετὰ τὸ σημείον τοῦ στανουῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος, σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργανον τοῦ ἀγροῦ ἐγένετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λαοὺς (δηλ. σπορὴς ἢ σποριῆς, ντάμις, σιασίς, μεσδράδες κ.λ.π.);

Εἰς οὐλόν, σπουργίαν, τοῦ φκιαν' τοῦ

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λαοὺς (ἢ σποριά); με αὐλακίαν;

Εἰς μί... σ. αὐλακίαν τοῦ κόφ. τοῦ νταλῶν νταλῶν

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιεῖται ἄροτρον; ... Ποσὲ... ἀνὰ... ἀρὸς τοῦ

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἢ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ.

Εἰς χειρόγραφον... ἢ περιγραφῇ

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ἐν χειρὸ γραφῶν ἢ περιγραφῇ

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ.

ἐννήδω. τρία. ἐργώματα

« Πρῶτ' παπέρα »., « δευτέρ' παπέρα ».

« τρίτ' παπέρα » ἢ « ἀναμάζονκα ».

Τὸ σβαρνεμένο λέγεται καὶ ἐν ἑαρινὰ πάντα τοῦ γυρίσων ἢ πρὸς πάντα τοῦ χαλάσων.

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

« 0 μοίαν. 5 ἢ 6 ».

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰνάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν...

« 6 ν. μόνον. 2 εἰς ».

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; τρία ἐννήδω

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκευὴ χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους;

« 60. χειρὸ γραφῶν. πλήρην. περιγραφῇ ».

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

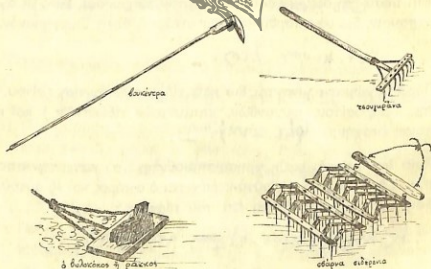
μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἣ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ;

« Μ.Ι. τὸν φκιάρῃν πού' ἔχ' ζιά' »

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); ... « Οχι.. πάνταζε »

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ πού' δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματα τινῶν ἐκ τούτων).

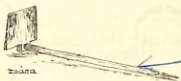
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΟΤΕ... ΕΡΓΑΛΕΙΑ... ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

..... ἐξ. φωτογραφίαν

οὐκ ἐκτελούνται

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι τοῦ ἐκτελοῦν

..... Συνήθη. κανέη

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγίνετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους.

... κ. τὰ φασσάνια. τὰ ἐσπέρναμι. σ. τὸν. κάρπον.
..... πιτάντα

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ.

... κ. ἔχουμε. τὰ. ροβιάρια. Δὲν. ἔσπερναμι. πομύ. - πομύ.
.....

- 9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων ἔσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως.

... κ. Μ. ἔσα. σὰ. καρλικά. ε. ἔσπερναμι. σ. πατάτζα.

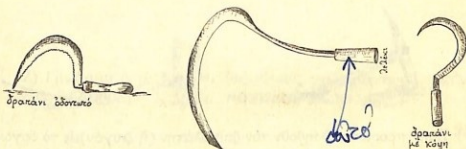
Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.)

... «Μι. τοῦ δρεπάνι» δρέπανιο»

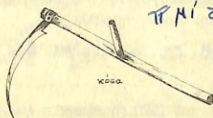

Ἐάν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε

..... Ὅχι ἄλλα εἶδη

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα)

πρί ζῶν νόσσοι >>

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτὴ; (Σχεδιάσατε αὐτήν)

..... «ἦσαν... ἴσα»

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; νόσσοι

... «ἡ χειρολαβὴ ἦτο ὡς ἄνω»

- 5) Ποίος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεία (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ά.)

..... 7^ο ἀγροτάκι πού τού Δημόζιου (Δι.Δημόζεχον)

- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καί ὁ θερισμός μέ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καί ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθίων) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.)

..... Πρῶτ. Διὰ τὰ δημητριακά...

β. Θερισμός τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μέ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὃ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. Μί. τού δρεπάν' ὡς. τρίγια δάχτυλ. ψά πού τού χῶμα τού δρεπάνι.

- 2) Οἱ στάχυες πού ἔμεναν (ἢ μένουν) εἰς τὸ χεράφι μαζί μέ τήν ρίζαν μετά τόν θερισμόν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).

..... Δέν. εἶχαν ὅτοκα

- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστάς ὅλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιά), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξιές, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καί τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ;

..... Οἱ δαὲ ἀποθάνει

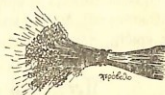
- 4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλά ὁμοῦ ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλά μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τήν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

..... Δυό φορὲ ἀπὸ μισό δέματι. Οἱ στάχει. πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

..... καὶ μὴ δυνά. κοινοποιεῖται ἐντὶ ἑνὶ δέματι.

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές.

.. «κουσανλα φέδω» ..

γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποίον ;

.. π. κί' γυναικί .. κί' ἄνδριβις ἄνδρες ..

- 2) Πώς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν)

εἰς χεῖρόμαζον ..

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσησιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ;

.. «ἔβαλαν μιὰ πασμαργιά σ' ἐνὶ φέρβου τὸν χεῖρ» ..
.. ἐνὶ μέσῃ των .. ἐνὶ πλάτῃ ..

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

ἡ. ζα. θέρων τῶν χειρνούσαμε. τ' αὐτέραν.

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά.

Εἰς τὰ χειρογράφων.

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν ποὺ μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μετὰ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθην, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι εἶδος.

ὅχι τοιοῦτον εἶδος ἐν πύλιν.

ἡ. εἰς τὰ χειρογράφων.

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

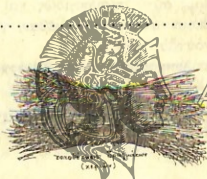
- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ... αὐτέραν.

ἡ. διρίφουντα τὸ δὲν καὶ ὅλας.

- 2) Πώς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυν καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

..... εἰς τὸ χειρόγραφον.....
..... πληρῶς ἢ ἀπὸ μέρους.....
.....
.....
.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο;.....

..... εἰς τὰ φθιγγὰν θεμονιάων.....
.....
.....
.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν. Στὸ Μάρτιο. φυτεύεται.....

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἄρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν... *ἡ μὲ τῶν γεωμ. βγαφομεν. 2.)*
(ἴδε φωτογραφία).....

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξήραν χόρτα (π.χ. σανὸς, τριφύλλι, θίκον). Ἐάν ναι, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....
«Ὅτι σανό, ὅτι τριφύλλο, ἔχον.».....

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.). ... *«δεν ἐμπιφναμι σανό.»*.....

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικήν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας)
 «... μὲ τὸν δικραὶν τοῦ γυμνασίου... καὶ ἄρα... ξιφασί...
 νοῦν ταν... τὸ δὲ δυναμὶ μὲ τὰ διγυμνά... πού τὰ... σπουδάζει...»

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλώνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

..... Συνεκεντρώνοντο εἰς τὰ ἀλώνια.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλώνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως;

.. «... Τὰ πάντα εἰς ἀλὶν βαλὲ... ταφκία...
 ... ναμὶ... σιν τὸν κ... »

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλώνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὅχι εἰς τὸ ἀλώνι;

..... Ἀνέκαθεν... ὑπῆρχε... ..

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν;

..... «... Ὁ ξω... πού... τοῦ... χωρίου... ταφκίαν... »

- 5) Τὸ ἀλῶνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενεάς, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

...καὶ ἐν τῇ ἐξ' αὐτῆς τῇ...

- 6) 'Από πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ;

«Τὸν τὸν Ἀι-λιάς τὸν Πατριάρχη μου».
 20/10/1910 ἕως 8 Σεπτεμβρίου.

- 7) Εἶδη ἄλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνα (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνα (μὲ δάπεδον ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε την κατασκευήν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

[illegible]

..... «Τόφκι αναμ. σφάγγλου γκρουά» (κούχο).

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἄλων ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἁλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνος· καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρυν).

... Πλήρης περιγραφή εἰς τὸ κεφάλαιον.

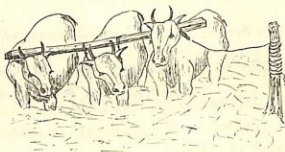
- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἁλωνιοῦ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ ἁλωνισμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

ΕΗ. προετοιμασία ὀλίγη. ἔναρξις ὁμιλίας τῶν ἀλ-
νισκῶν. ἡμέρα Δευτέρα. 14. σάμπρια».

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἶονδήποτε ἄλλον.

..... « Τέτχ.οι.α . εἰλ.ών.ι.α . δ.έν . εἰ.κά.μι . σ.α.ύ . χ.ο.υ.ρ.ο.ί . μ.ας »

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοπο-
ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλώ-
νιοῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενός στήχερός,
στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ἄ.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου εξαρτῶν-
ται σχοινία, ὥς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδία γράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, « νὰ ἔρχωνται γύρες », καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.

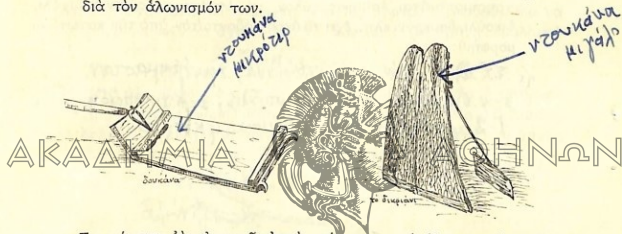
..... εἰς . χ.ε.ρ.ά.γ.ρ.α.φ.α.ν . π.λ.ή.ρ.η.ς . π.ε.ρ.ι.γ.ρ.α.φ.ή

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλιές,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλιές περὶ τὸν
λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

.....εἰς χειρόγραφον ἢ περιγραφήν.....

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἁλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἁλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὺς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρθαται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἁλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἁλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἁλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάννα, δικριάνι, βωλόςυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἁλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἁλωνιστικὸν μηχανήμα ; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἡλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων ;

.....εἰς τοῦ χειρόγραφον ἢ ἀπάντησιν.....

- 8) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἄλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὴν ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;.....

... 11. σαρμπάλια ἔβρις κί. 12. ὡρα 3. μα. τῶσελ

... Σί. μνιά. μέρα. ἔν. ἀλόν. 22.

- 12) Ποία ἄλλα ἄλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινος τόπου χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

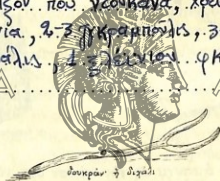
11. 12. ἀλόν. ἔβρις. πού. γεουκάν, χρειάφουμαστάν

3-4. δικράνι, 2-3. γκράμπουλι, 3-4. χιαμπάδισ,

1-2. φουκάλι, 1. 2. λένιου. φκιάρ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἄλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἄλωνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἄλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
πους στάχους ;

11. Μί. τή. σ. γκράμπουλι. κί. μί. τ. φουκάλι. κακζοῦσι

σιά. μέσα. 22. στάχυα 22.

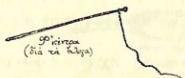
- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβερρα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύ-
πημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ
φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ της ; (Σχε-
διάσατε τὴν ράβδον αὐτὴν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).

11. εἶχαμι. τή. φ. κέντρα. νά. τ. τινούμι. τὰ. πράματα 22.

... Δέν. ὑπῆρχε. εἰδική. ἀλ. νόβερρα.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἡλωνίζοντο καθ' ἡμέραν

« Σήμιρα. ἀλώνεσα ἐν ἀλῆν? »: « Ἐν ἀλῆν? τὸν μπίτσκι ».
 « Μαναχά... στες... κ' ῥδάφ' ἐργάζαμι. δ' ἡρό. ἀλώνια σί. μινιά. μέρα ».

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

..... « ἰ. λαμνί »

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μὲ ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπάρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικαὶ ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωναραῖοι καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βόδια ἢ αἰγὰ καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν

..... « Καθι. νοικουκὺρ. ζσ. τὰ. θυά. τ.
 ἀλώνεσι »

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μὲ ζῶα καὶ μὲ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν? π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

« Ἡ μα. μας. χρειάζονται. τὰ. δικάτσια, ζότι. τὰ. στούμα. κ. λ. κί. ἐν. α. ζ. ὅλου »

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο? ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο? πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;

..... « Ἐ. πιρνα. κ. μινιά. βέρ. π. π. τ. ν. ι. α. κ. κ. ἄ. μα.
 τὰ. στούμα. κ. λ. τὰ. δικάτσια. τ. κ. λ. πιτού. α. κ. λ. πάλ. ».

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρήσις τοῦ κοπάνου (π.χ. φακῆς, ρεβιθίων κλπ.).....

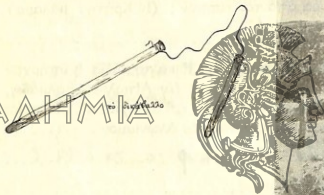
... «Τὰ στούμφαμι στ' αλών' ἢ εἰς τὸ βέρομα».....

κόπανος στερογγυλός

ξύλο κοπανιστικό τὰ τὰ κοπάνισμα μικροῦ ἀμφοῦ δημητριακῶν...

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν;

«Πάεινι ἕνα, πού τού σπῖτ' ἢ τὰ στούμφα».....

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας)

« τὸ κράτος τοῦ διμάτ' στυλὸν τὸ
κί τὸ στυλὸν » ... « ἔβαλε τὸ διμάτ' μὲς ἐς
ἐλὼν κί τὸ στυλὸν, κἀδύντα, μί τ' ἐργα... »

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;

« Κατὰ τὸ κοπάνισμα ὅχι, διότι σπανίως ἐγίνετο
τοιαύτη ἐργασία... Κατὰ τὸ ἀλώνισμα ἐλέγοντο,
ἀλλ' οἱ ἀδύποτε τραγούδια... »

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας.
Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς)

« Πρῶτον (καπλάνος Οὐρσινίου τὸν Σέρε) »

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Με ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.

« Μί τ' ὅγκραμπόλα τοῦ μάγιουμι λαινί » ...

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμόν τοῦ ἀχύρου

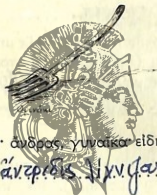
ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

... «Ζῶ μάβιναμι μαμριναφά. Ζίπαντα δῶν
...κάρφοναμι ψλάα».....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχθυογραφήσατε τοῦτο.....

... «Ζῶ λίχινιφαμι μί ζανίν μικρόν ζῶ μαμπά».....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

«κί. γυναικίς. κί. ἀνδρὶδὲς λίχινιφαν, κἀδί. ἕνα
τά. θηά. ζ'.».....

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρά τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σίτος κλπ ;

«Τάλιαμι σκύβαλα. Ζ' ἀλώνεφαμι ἐν. στον. ζε-
λευσταῖον. ζ. ἀλών'. οὐλα. μαφι, κί. τά. λίχινιφαμι.
μί. ζαν'. φικάρ'. Γιαμπά. δῶν. τάπχιανι».....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευῖσις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 ηθίζεται τοῦτο

.. Ἀλγινίσματα καὶ τὰ σκύνελα κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο.
 Δὲν ἔχει ἰδιαίτερον ὄνομα τὸ ἀλγινίσμα τούτου...

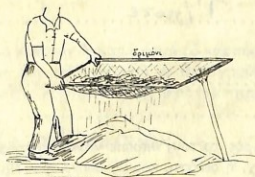
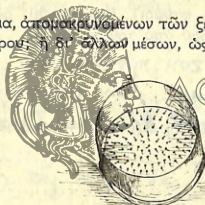
- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

... « Μὴ τού· ντριμόν· τὰ πικρονόσα μὴ νὰ καθαρίσουν ».

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερώς τούς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

ἰς ὄντα λεινίσταμι ἕνα) καὶ τ' φονιάζ' ἐπὶ ρυτὰ
σπασμένα τα σκούπιστα >> . ἰς κείνου πον εἶχι
ζόγια (κώματα) τοῦ πινούσταμι καὶ τοῦ κόσκου >> .

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ ληνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

ἰς Νέ. τοῦ προσκύνῃ καὶ ζήπουτα. Μανιά που
ἐξάγαμι σὺν κούρῃ τοῦ ληνίου τοῦ
φ' κάρ. Νότα δὲ ἐλάμι >> .

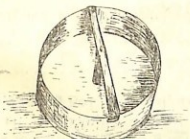
- 8) Ἄλλῃ ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

Τίποτε

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις ὀκάδας, εις καίλα κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

«Ἐφρουταν σούμπασι στ' ἄλων' τὰν μιζραῦσι μί
τὰν σνίκ' κί ἔπιρνι τὰν δέκατου».....

μίσκοιλε

κούτελος

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωριάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα,
χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτο-
γραφίας αὐτῶν)

Τίποτε ἐμεθ' αὐτῶν δέκατις.....

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετι-
κὰς συνηθείας)

ἐν τῇ οἰκίᾳ.....

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ
χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι . Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

[illegible]

- οὐδὲ ἐν χειρὶ γράφειν

1. ΔΕ. φωτογραφία και χειρόγραφον

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὐτή; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς· ποῦ φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ ποσόν χρόνον; .9.
 Δεῦν ἔχει ὄνομα, γίνεται διὰ στάσις καὶ ἀκλήαν...

α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν τόπον σας ἀναμνηστικὰ εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστογενένων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρτίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

.. Μόνον των 1^{ην} Μαρτίου ανέπουν.....

«Τού Μάρτ' τού'ν καπνίζουμι γιά υγιονόν».
«Ρίχνουμισι πού ψάξι μέ λένι: «Ψείρις κι κόντσι.....
μακρόν πού μέν».

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖόν μέρος ;

κ. Τ' χαράνδρα, ὅτ' οἰοῦνται σκευὴν εἶσιν ἀσφαλῆα
τὴν αὖθις ἐν νικητῇ κίσα σὺν σούδα 22.

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ;...

... (1. οὐ. π. χ. οὐ. σ. κ. οὐ. θ. ἡ. ἐν. π. ρ. ὠ. τ. οὐ. σ. α. μ. π. ἄ. λ. ι. α.) >> .

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.
Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ;.....

... Τὰ μαζεύουν ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

... Τροχίρως. Ἦνεν φρονιδοῦ τινός.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, εὐχῆς, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα

... (1. ψ. εἶ. ρ. κ. κ. ὄ. ν. τ. ι. σ. μ. α. ρ. οὐ. ἄ. π. αὐ. μ. α. οὐ. οὐ.)

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

... (1. π. ἡ. δ. οὐ. σ. α. μ. ι. π. οὐ. ἡ. ἄ. ἡ. μ. ρ. οὐ. σ. ὠ. ὠ.)

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυράς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

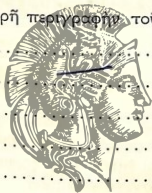
τίποτε

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς)

ὄχι

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1865

Τὸν κ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΝ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΙΣ

ΤΙΣΙΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΕΡΕΖΟΥΔΗΣ
Διευθυντής τοῦ 6/Θεσίου Δημ.Σχολείου
Πυθίου - Έβρου

Πύθιον, Ἰανουάριος 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Μερική άποψη του χωριού Τυδίου.

Διακρίνονται: α) Η σιδηρόδ. γραμμή Αθηνωνπόλεως - Κων/πόλεως (Ν. Έβρου).
β) Η επαρχιακή οδός Διδύχων - Ορεστιάδας, η οποία εφάπτεται
του ελαιώνα.

γ) Τα ύδατα του πλημμυρισμένου Έβρου ποταμού (ένιστε
σκεπάσαν και την σιδηρόδ. γραμμή).
δ) Ο επιβλητικός Πύργος Βυζαντινής εποχής.

Τό νέο αντισεισμικό σύγχρονο δασατήριο
 του χωριού (Γρόσια). Έχρησιμοποιείτο μέχρι τον
 έτος 1961 για ζώα (σε καραντίνα της Ευρώπης)
 δια την οποία παραβλήσαν και θυσίες υπό
 της Τριτορίας.

Α' α. Τὰ γεωργικά κτήματα πρὸ τοῦ 1920

1) Τὸν καρπὸν τοῦ ἴδιου τοῦν εἶχαν γιὰ τὰ πρόβατα. Τοῦ μπαίρ σιαδῶ σιαπάν, πκαί' στὴν πέτρα, τοῦχαμι γιὰ νὰ βουσκοῦμι τὰ πράματα (μεγάλα ζῶα, ἀγελάδες κτλ). Κι τοῦ Γιλγκιλνίκ, πέραν γιὰ, στοῦ μπαλοῦ Κασμά, τοῦχαμι κι κείνον γιὰ τὰ πράματα. Κι τοῦ μπαίρ κι τοῦ μπαλοῦ Κασμά κι καρπούδες ἦταν τοῦν μέρω κι ἔφτανι γιὰ οὐλα τὰ πράματα. Κι στὰ κουίλτσι, π τᾶσπιννα, ἀμα μάδιναμι τοῦν καρπὸ κι ἴκει τὰ πάειναμι. Κι τὰ πρόβατα κι τὰ πράματα τὰ πάειναμι γαδί. (Δέν εἶχαν ξεχωριστὴν τοποθεσίαν διὰ τὰ πρόβατα).

Οὐλοῦ τοῦ ἴδιου μέρω εἶχαν γιὰ τὰ πράματα κι τοῦ ἴδιου μέρου γιὰ τὰ χουράγια.

2) Αὐτὰ (οἱ βοσκατοὶ) καὶ τὰ κτήνη (δὴλαδὴ) ἦταν θκάγ, τὰ ἄλλα πρὸ τοῦ χουράγιου, τοῦ ἴδιου καὶ ἄλλου. (9) τὰ θκάγ τὰ χουράγια. Βουσκὴ ἦταν χουράγια.

3) Ἄλλους τὰ μοίραβι, ἀλλὰ κτήματά του) κόμα τότε (κατὰ τὸν χάφον), ἄλλους πάλι τὰ κάβνι δγαθήκ' κι τὰ μοίραζαν μετὰ τοῦ πιθαμότ.

β' 1) Πράματα (ζῶα) εἶχαν περισσότερα τότε. Μερικὰ εἶχαν κι δέκα κεφάλια (καὶ τώρα ἔχουν). Ζεὺς πού ἔγκι τώρα μοιρασιά (διανομή) κι ἀπονικεῖσκαν κόσμους. Πέντι-ἑξ κεφάλια ἔχν, σπέρν στὰ χουράγια τὰ χασέρνα (τριφύλια) κι ταῖζον.

Ἐσπιναν κι στὰ χουράγια τὰ, στίαρ, καλαμπούκια, κρεάγια, φασούλια, μπουστάγια, φουκαλόσπρον (σκοῦπα) λιγόνεσά, πατάτις (καὶ τώρα τὰ ἴδια καλλιεργοῦν, καὶ ὀμπέλια).

Ἐμ πολὺ μέρου εἶχαν γιὰ βουσκὴ. Κι τὰ ζῶα τὰ κοίταζαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

κι τὰ χουράγια τὰ δούλιναρι.

Γιὰ τὰ πράματα εἶχαρι τοῦ γιалаδάρ, τοῦ μπουδακί (τὰ μικρά μοσχάρια φύλαγε), τοῦ νταμουχτσι (τὰ χουρούνια), καὶ γιὰ τὰ ζευγάρια τοῦ χιρχκιλιτζή (τὰ ζευγμένα δῶα).

2) Ἦταν τὰ οὐτδιάκια (λατομεῖα) σ' Πιτράδισ (χωριό) ποὺ ἔργαζαν πέτρις κι σπυλικούσαν ριλικάντιδες. Ἦταν μικροὶ ποὺ δὲν πᾶιναν χιούτς στοῦ χουράφ. Κι μαστόρ' ἅμα δὲν εἶχαν δλε πᾶειδαν κι στοῦ χουράφ. Μαναχά κατ' ἴλοι δὲν πᾶιναν χιούτς στοῦ χουράφ.

3) Τσιφλικάδισ δὲν εἶχαν τοῦ χουρχιό μας. Στοῦ Σίγν (Ἀσπηνέιο) κι στοῦ Σαλακί (Σαράκιο) ἦταν τέτχ'. Μαναχά τσιουρματζήδισ εἶχαν 300 στρέμματα χουράγια.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

2) Τὰ χουράγια τὰ τοῦ θλίμαν ποὺ μαναχοῖ το μι τὰ τρανά τὰ πιδγιά το, ἔβγαν κᾶνα τσιουράκ, γιὰ δχνό, κατὰ τὰ δλειά το'.

καί' παρακαττοί πᾶνουνταν τσιουράκια. Δὲν ἔτρουγαν στούν ἴδχιου τοῦ σουφρά μι τᾶφιντικό.

3) Κείνους ποὺ ἔρχιανοι τσιουράκ, ἔδουνι 5-10 λίρις γιὰ ὅλον τοῦ χρόνου, τούν τᾶτζι κι τούν πᾶτζι, ψουμί, φαί' ποὺ τᾶφιντικό. Τούν ἔταζι κᾶνα ζνάρ, ρούχα, τζιαμαντάν, σιατράρ, ἱλέκου κι κᾶνα δχνό τρία ζευγάρια τσαρούχια.

4) Κεῖν' ποὺ δὲν πρόφτιναν νὰ δλέψουν τὰ χουράγια το, ἔπιρναν γναίκις-κουρίτσια, ποὺ μέσα ποὺ τοῦ χουρχιό, γιὰ τοῦ κόψμου τὰ καλαμπούκια, τοῦ τρύημα τὰ καλαμπούκια, ὄντας τᾶσπιρναν, ὄντας τᾶσκαφταν. Στοῦ σπάρσμου οὐλου γναίκις

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ἔπιναν, στοῦ σκάψου κι νταΐδης κι χταΐκς. Τοῦ ξέφλιμα
τόκαρναμι μί τοῦ μυτζί (πήχαναν φίλοι καί ἔπιαναν μέρες γιὰ
τὰ δικά τους). Στοῦ θέρου ἔπιναν πάλι νταΐδης μί τοῦ μπου
κάματον.

Στ' αλώνσμα καὶ ἕνας μοναχόστ', κι στοῦ τρύπημα τ' ἄμπε
λια, πού εἶχαμι κατ' λιοι, δὲν ἔπιναμι μπουσάδης.

Πού ξένα χουρχιοὶ μπουσάδης δὲ ἔπιναμι. Σ' ἡλέρουναν μί
σπαράδης. 10 παράδης σ' χταΐκς, 20 παράδης το' νταΐδης.

Μεῖς πού πῆγαμι σ' Θεσσαλία (κατὰ τὴν ἐκδιώξι τῶν τοῦ
1914-1919) γιὰ δυὸ δραχμὲς δούλιναμι, τοῦ λαοῦ εἶχι τότε
75 χιπτά. Σ' εὐρώας τοῦ νησι πού εἰμασταν μὰς ἔδουναν κι
2-3 οὐκάδης κρασί-κίνα, πεισιουκάρκου μπουκαὶ γὰδ' ψουμὶ δὲ
μὰς ἔδουναν. Ψουμὶ - γὰρ πᾶσι θεοὶ μὰς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πού πού εἶχαν ποιεῖ τὸν χουρχιό. Ἄμα δὲν εὐρί
σκταν πού τοῦ χουρχιό, πού τ' ἄλλα τὰ χουρχιό ἔπιναν
ναν, πού σ' Πιτράδης, κι πού τοῦ καπιτζί (Θυρέα), κι πού
τοῦ λιμόσκου (Λιδόχον). Θεοὶ μὰς πάλι σ' ἄλλου χουρχιό πού
εἶχαν κι πηιάνουνταν τσιουράκια.

β) α) Πού τοῦ χουρχιό ὅδου δὲν ἔργιζαν τότε κόσμοις. Κίβι
ἕνας δούλινη στοῦ χουρχιότ'. Μοῖν' ὄντα ἦταν νὰ πᾶν ἀφῆας,
(ἔργατης) τότε ἔργιζι ὅδου πού τοῦ χουρχιό.

β) Μοναχὰ μαιστόρ' πᾶειναν σ' ἄλλα χουρχιό. Ντιπ καν',
καίνας ἄλλους δὲν πᾶεινι ὅδου νὰ δλέψ'.

δ' 1) ἔπιναμι στὰ χουράφκια (πρὸς χιπανσι) κομπὰ πού τὰ πρᾶ
ματα κι πού τὰ πρόβατα. Σκαλμνιές τότε δὲ σ' ἔχιαμι.

16
2

«Τὸν τοιοῦτον»
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Παρά με

«Ζουάνα που
ερίωνε»

№ 4

«Ιδνεϊνου θέρ»

«Ζεφόνια»

«Τίτλια είχαν τα πλοία»

Τώρα σ'καίν', ὅσ' κ'ἔρθαν κουμπίνις. Δέστερα δὲν ἀπόγκαν
στὰ χουράγκια πού τοῦ κάψμον.

2) Πρῶτ' φουρά ἔφيران λιπάσπατα στοῦ χουρχιό μας τοῦ
1954. Κόσμους δὲν ἔφيران κι τότε. Θαρροῦσαν πῶς τὰ καίτε
τὰ σπαρτά. (δοκιμαστικῶς ἔφεραν καὶ τὸ 1945).

Ε.) Πού τοῦ 1925, χίρσανι νὰ παίρνουμε σπαρὰν σ'σιδηρεῖνις.
κὰ τοῦ 1939 ἔφيري Συναϊρισγός κὰτ' μηχανές, ἔφيران κὰνα δρυό
φουρές (σπαρτικές μηχανές) κ' ὕστερα βασχέχσαν (τίς ἔρχατε ἔλεφαν)
ἔφيران κι κὰτ' παπάρις πού εἶχαν ἓνα μπουρί. Ἐνας κάφονκι
κι γι' ἄλλους ἔβαδι γι' ἔκαστα καλαμπούκια μέσα στοῦ χουρνι
κι σπέρνονεταν στὰ καρὶ καὶ τόχα σπέρνονε γι' ταῦτες παπ
ρις.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1) Ἐν παλαιότερι σιδηρεῖνις ἄλλεργια. ἦσαν γι' ἔλεφαν πού κὰ
(φτερά) κείν' πού εἶχαν. Τότε εἶχαν νὰ καρικιάζουν τὰ χουρά
γκια. Τ'ἀγόραζαν πού τοῦ κόσμου. (πῶλις ἄν/χον)

2) Ἐν κ' ἀρχή πῆρι τρακτέρ στοῦ χουρχιό μας Σερέτς
γι' τοῦ Σίμουχλαρ' τοῦ 1952.

3) Κουμπίνις ἔρθαν ἔν κ' ἀρχή τοῦ 1950.

4) Ἡροὶ κ' μηχανή πού ἔδινι τὰ διμάτχια, μὰ δὲν ἔδλιψι,
ἔνκι.

5) Μπατόδα ἦρθι στοῦ χουρχιό μας γιὰ πρῶτ' φουρά τοῦ
1936. Ἐδλιψι, λίου κείν' πρῶτ' μπατόδα στούν κάψμου.
στοῦ μπαῖρ δὲν μπόρτσι νὰ βχη (λόγω ἀνηφόρας).
Κόσμους ἀλώνεζαν τότε γι' σ'ντουκάνις.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 5

Σύγχρονα άρσενια των γυναικ. έγκυςάνων.

« τού σιουλζάρ »

« σπάρ »

« τός
για τ' αλέρ »

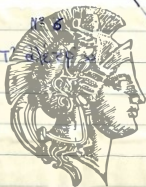
« καί »

« τού γνί »

« τ' αλέρ »

« τού κουντούρ »

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

« καί »

« τού καλάτζ »

« σπάρ »

$$\frac{16}{8}$$

« κουντούρ »

Nº 7

« τ' αλέρ »

« σιουλζάρ »

βτ. 1) Τὰ ξλέϊνια τ'άλετριά τ'άγκιαναμ πού μοναχοίμας
 "Οπχοιου ἀμπουρούσι νά πιλικήσ' καλά κείνου ξγκιανι.
 Καθι ένας δέν ἀμπουρούσι νά γκιόσ'. Πάεινι τοῦ κουντούρ
 κι τοῦ σιουλτάρ κι κείνου τὰ πιλικούσι κι τ'άγκιανι. Τοῦ
 πλέρουνι 25-50 δραχμ. Τοῦ κουντούρ ἦταν πούλν χιρό ξύλ
 πού καραγάτο. Τοῦ σιουλτάρ ἦταν πού σουνὺτ (ἴτσι) γιό
 νά εἶν ἀλαφρί. Πού σιὰ πίσου ἦταν σιραρό κι πού σιαμρ
 στὰ ντιούζκου (ἴσιο). Κι γιὰ τοῦ κουντούρ, τοῦ ξύλου ἦταν
 σιραρό, γιὰ νά μὴ ε'αβχατίζου.

Γιὰ νά παέν τ'άλετρ' βαθειά, γιὰ σουράσκα, ἀλαφριά ντε
 μέκ, ἔχ' τρεῖς τρύπισ. Ἐμ κάτου, κείν' ἐν σουράτκα παέν (ὅχι
 στό βάθος). Δεύτερ' τοῦ παένουν μέτρια. Ἄμα πάλι βάλ' το
 τὴν πρῶτ' (ἢ πρῶτ' ἀπὸ τὸ ζυγὸ) τότε παέν' ἐν βαθε
 Σι μικρά ἔρασαν κι τὰς τρύπισ.

Σι μικρά ἔρασαν κι τὰς τρύπισ. Ἄμα πάλι βάλ' το
 οὔλα ἦταν ξ'λέϊνια τοῦ τ'άγκιαναν ντεμριτλίδις.

Τ'άλετρ' εἶχε δρυό ξέλινα μπουιλιά (φτερά). Κεῖνα πού εἶχαν
 ἕνα μπουίλι, τ'άχαμ γιὰ παπάρις (διὰ τὸ πρῶτο ὄρχωμα).

Παπάρις μας (τὰ σιδηρά ἔφωτρα), ἦταν οὔλι γ' ἕνα σανάδ'
 (φτερό). Πρῶτ' κι ἀρχή μι τὴν παπάρια κάμουναμ κι ὕστρα
 μι τ'άλετρ'. Ἐ'ἔφιναν στοῦ Δημότ'κου πού τοῦ Βόλου, κι
 μεῦ δ'αχόραζαμ πέκ.

Πρῶτ' κι ἀρχή μι τὴν παπάρια κάμουναμ. Ὑστρα μι
 τ'άλετρ' πού εἶχε δρυό μπουιλιά κι τοῦ χῶμα τ'άριχνι
 κι σι'άδω κι σι'άκει. Κι τὰ καρίκια τ'άγκιαναμ φαρδιά
 ὡς 30-40 πόντ' μι τ'άλετρ'. "Ο,τ' ἦταν τότε τοῦ ξλεϊνίου
 τ'άλετρ' ἔτο' εἶνι κι τῶρα. Δέν ἔχουν οὔλ'. Σι, κατ' ἴσιν
 ἀπόμκαν. Οὔλ' τῶρα οὐρχιόνουν μι τὰ τρακτέρχια. ἔχουμι ὡς
 εἴκουσ' (90) τρακτέρχια μέσ' στοῦ χουρχιό μας. Τοῦξ-μπουξ
 (ἀνω κάτω) τὸν γκιάνουν τὸν κάμπου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

«Μί δυό ψαγάρια πράματα τραβούσαμε
τά σιδηρένια τὰ πλούκια».
(Δέν υπάρχει τὸ συνί).

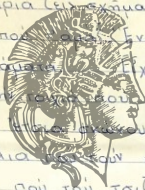
3) (Ο θυγός και το ξύλινον ἄροτρον ἐν τῇ γεωγραφίᾳ)

4) Γιά κείν' τὰ χουράφια πού εἶχαν πέτραις, καράτσιαλια εἶχαμι τὰ πλούκια. Ἐξίφιαμι στά πλούκια δρυό κι τρία θυγάρια πράματα. Ἄμα τού χουράφ' ἦταν χέρσου πού λρόνια, τὰ κούτσουρα, ἔτσ' τὰ βγαδαν τὰ πλούκια. Τὰ καράτσιαλια τὰ βγαδαν πού τ'ρίθα. Για νά τραβήδουν τὰ πλούκια ἔδωταν τὸ μισό τ'άμωξ (τὸ ἐμπρόσθιο μέρος μέ τού δυό τροχού).

Ἐδωταν κι δρυό τρία θυγάρια πράματα μὲ τὰ τσιου γκαρία (τὸ εἰδικὸ γεωργικὸ ἔργαλειο). Τὰ πλούκια πού ἦταν πούλυ βαριά (εἰς σχῆμα ὅπως τὸ ἄλετρι) κι χιρά, τὰ σκάλουναμι πού ἔχουν ἕνας ἦταν πού χιάνκα κι χιάντινι τὰ πράματα. Ἐἶχι διμένον τού ἕνα τού ῥόδ' τού ἕνα μὲν κι τὴν τριχὴν τού ἕνα μὲν κι τὴν ῥοῖν ὅπ' ἦθιλι. Δεῖα ἔχουν τσιου τσιου τὰ τσιμια (χώματα) μὲ τὰ καράτσιαλια πού τὸν πάτον. Τού ἕνα τρουχούλ' πάεινι πού μέσα πού τού τσιζ' (ὁ δεξιός) κι χι' ἄλλους πού ὅξου. Κι τὰ δεῖα τὸ ῥόδ'ια πάειναν πού μέσα πού τού τσιζ'. Ἐνας πού πῖσον κρατοῦσι μοναχά τού πλόν' κι πατοῦσι πότε μέσα στοῦ τσιζ' κι πότε ὅξου ὅπου πρὸφτινι.

Στά πλούκια ἔβραδαμι χιρό χι, πούλυ χουντρό, γιὰ νά ξλῶν' κι ο' πέτραις. Σ' ἡπάραι τού χι ἦταν κόμα μικρό. Εἶχαν κι τὰ δρυό πού ἕνα χιανό γιὰ νά πχιάνουν ριδίς. Ἦστρα ἄμα ρῆκαν τὰ σιδερεῖνια τὰ πλούκια, τὰ ξλέϊνια μπάτσαν (χάσκαν, πρὸ τοῦ 20). Κόμα 4-5 ρρῖσκουντι μέσ' στοῦ χουριό τέτχοια πλούκια. Εἶνι πούλυ βαρυά. Ἐχουν δρυό τρανά τρουχούλια μηφουστά κι ζεύ- τουν δρυό θυγάρια πράματα. Μὲ τὰ τρουχούλια πᾶν καλά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

«στραβόζου»

«Ληραγία»

«φίγυρις»

(1) 6000

α καπάκια >>

«Ημερολόγιο»

«τά γκέμνια»

«ζουκός»

«Τα κόλπα»

{ «Χάρουρα»
{ «χαρούσια» = πο

(« χαμούζια » = παλαιότερα ὄνομα τῆς
δερματίνης στολῆς τοῦ ἀλόγου.

16
στ'

« γγώ
αλιτρίστους »

№ 10
« τὸ εἰδηφύνιον τ' αἰτέρ' » / « κατορυσί' »

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 11

« τὸ κί βῆκατ παπάρ, χίρτσαιμ νά εὐργύνουμι
μὴ τὴν παπάρ ».

« τῶλα »

« τῶλα' »

« τριχιά »

№ 12

Τού ἑνα τοῦ τραυχούλ' παίν' πού μέσα πού τὰ καρίκια
 ὤρε κι ρήκαν τὰ τρακτέρχια τὰ παράτσαν. Ἀπουσταίνουν
 πούλ' τὰ πράματα.

5) Ἡ σπαθ' πού τ' αἰτέρ' ἦταν ὅπου τοῦ σλιάρ πού τοῦ
 σκιουπαίρ. Πού τή μινιά τριχιά ἦταν κόμα χουντρή, ὅπου
 ἦταν κι τρύπα. Τ' νιαπινούσαι πού σιακάτ πού τοῦ κουτ
 κι μί ἕναν καμά τ' νέσφιχτις στοῦ σιουλτάρ, φ. 1:5.

6) Τῇ σπαθ' τ' νιέφκιαναν πού κρανιά. Βαστούει τοῦ
 κουντούρ κι τοῦ σιουλτάρ κι ἔπριπι νά ἦταν πού χιρό
 ζύλου.

7) Για νά φκιάσ' ἕνα ἔξορ' ἔπριπι νά ἔχ' σκιουπαίρ',
 σκιουπαρνιά, ἄριος, ἕνα τρυπήσουν σ' τρύπαι ἰδῶ
 Κί ἕνα ζυλουράι.

8 α) Στά χρόνιο μάς ἔσταν ρόδια, χιαλάδαι, μπράλια
 κι χατδόλια (χαϊδούρια). ὤρε κι ρήκαν παπάρις χίρτσαν
 νά ζεύτουν κι ὀλόατα (αἰσχα).

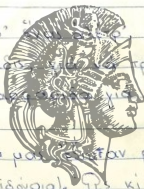
β) Ὑέσιωται ὀχυό πράματα. Μί ὀχυό ἔντι δτειά. Ἄλουον ζεύτουν
 ἕνα.

9) Μί τοῦ ζγὸ τ' αἰσιωται τὰ πράματα. Δέν τραβιότι χωρίς ζγὸ.
 Ἀλιτρίσιους ζγὸς εἶνι κόμα τρανός. Για σπαράρις εἶνι μικρότερον
 κι για τ' ἀμάς' ἔχουμι ἄλλον, κόμα μικρό.

10) Οἱ ζεῦλις πού φιά ἦταν χιριστές (φαίνονταν εἰς τὴν φωτο-
 γραφίαν).

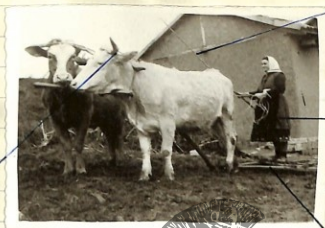
11) Για νά δένουμι τ' αἰτέρ' στοῦ ζγὸ, εἶχαμι τοῦ κυῖσ.
 Ἦταν ζλέικιου, για πού πισί. Ἄμα ἦταν ζλέικιου, πιννούσαι
 κι ἕνα ζύλου, πού γόλιαμι τουκελάτσ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

«Γαίχ»

χωρική
μή παλαιά ελαιομασίδα

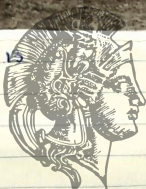
«Μις τής ζαχιά

№ 15

«ζού ζουρμούκ»

ζά παλαιά όπ' ήδημι»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

12) Στά χρόνια μας, κόν καέναι δέν ὄρχουνι μί ἕνα πράμα. Ἀμα ⁽¹⁹⁹⁵⁾ βῆκαν ἡ παπάρσις, τότε 'χίρτσαν νά καμώνουν κί τ' αλόατα (ἕνα ἀλοχο), Στ' ἀλέτρ' δέν τὰ δεύτουμι, τ' αλόατα

5. Ἀποτρίαισις (ὄρχωμα) καὶ σπορά.

α) Ἀντριόι ὄρχουναν στοῦ χουρχιό μας. Γναϊκί ὄλ. Ἀμα εἶχε καέναι τοιουράκ (ὕπνρεση) ὄρχουνι τοῦ τοιουράκ. Ὡς κί ἔχκε πόλιγους τοῦ 40 κί βῆκει Γαρματία, χίρτσαν νά καμώνουν κί χναϊκί. Ἀμα δέν εἶνι ἀντραί μέσα στοῦ σπῖτ' καμών' γναϊκί.

611) Ἀμα δεύτουμι τὰ πράματα, καθι ἕνα ξέρ τούν τόπου. Τὰ λέμι «κός - κός» κί τὰ καὶ ἕνα πᾶν στούν τόπου τ'.

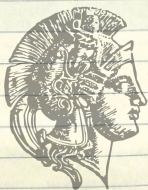
Ἐν τοῦ χιρό τοῦ πᾶν καὶ ἕνα. Ἀμα δέν πᾶιναν στούν τόπου τ' ὅλῃσι: «κός - κός» κί τὰ καὶ ἕνα πᾶν στούν τόπου τ' ὅλῃσι. Ἐν τοῦ χιρό τοῦ πᾶν καὶ ἕνα. Ἀμα δέν πᾶιναν στούν τόπου τ' ὅλῃσι: «κός - κός» κί τὰ καὶ ἕνα πᾶν στούν τόπου τ' ὅλῃσι.

Σχό κί τούν πιρνούσι, κί τὰ καὶ ἕνα πᾶν στούν τόπου τ' ὅλῃσι. Ἐν τοῦ χιρό τοῦ πᾶν καὶ ἕνα. Ἀμα δέν πᾶιναν στούν τόπου τ' ὅλῃσι: «κός - κός» κί τὰ καὶ ἕνα πᾶν στούν τόπου τ' ὅλῃσι.

2) Στὴν παρᾶρα τὰ δεύτουμι, ὅπου κί στ' ἀλέτρ'. Στὸν Σχό πιρνούμι τοῦ τοιουρχκάρ κί τοῦ πᾶν καὶ ἕνα πᾶν στούν τόπου τ' ὅλῃσι. Ἐν τοῦ χιρό τοῦ πᾶν καὶ ἕνα. Ἀμα δέν πᾶιναν στούν τόπου τ' ὅλῃσι: «κός - κός» κί τὰ καὶ ἕνα πᾶν στούν τόπου τ' ὅλῃσι.

3) Τᾶ δῖνι τὰ πράματα πού τοῦ κίουφᾶλ', σνιόικρα στὰ κέρατα, ε' ρῖδα, κί τὴν τριχιά. Τραρούσι τοῦ ἕνα πράμα κί κείνα χιρνούσαν σιακί πού τραρούσι. Τὰ γ' π'ράλια δέν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

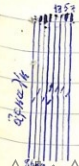
ΑΘΗΝΩΝ

τ'άδιναι μί τήν τριχιά ὀπισθότις φουρέ. Μί τοῦ νουντοῦ
(βρουκέντρα) τὰ χυρνοῦσι σιαδῶ κι' αἰακέ, κύνου πού τ'άδιντι.

νταβλούμ

4) "Εν κι' ἀρχή (κατὰ τὸ 12 ὄρχημα) χιρνοῦμι πού σ'άκρι κι τοῦ ρίχου
μι κατὰ ὄζου. Ἄμα εἶνι σινὸ-σινὸ τοῦ χουράφ' τοῦ παίρνουμι ἓνα
νταβλούμ (τεμάχιο διὰ ὄρχημα). Ἄμα εἶνι φαρδύ τοῦ χουράφ', τοῦ παί
ρνουμι σὶ ὄχνό κι τρία νταβλούμια. Στ' ἄλλου τοῦ κάμουμα, τοῦ παί
ρνουμι ἀρκά-ἀρκά (πρὸς τὰ μέσα). Χιρνοῦμι πού τ'έμε' κι οὐλου
τοῦ ρίχουμι κατὰ μέσα. Ἄμα τοῦ χουράφ' εἶνι σινὸ, τοῦ παίρ
νουμι σὶ ἓνα ἀρκάλ'κ. Ἄμα εἶνι φαρδύ, τοῦ παίρνουμι σὶ ὄχνό
ἀρκάλ'κια κι σ'έμε' κλέιν' πάλι νταβλίμ.

Ἄμα εἶνι γιαμάτ' (ἀντίφορος) τοῦ παίρ' τὰ τερέξκα (ἀδῶς), κι τοῦ
κόβ' τὰ νταβλούμια. Λο παίρν' ἀρκάλ'κ. Στου πρώτου κάμουμα,
τὰ παίρνουμι τὰ χορσάμια (ὀκτὴν - μπουϊνά (στοὶ μήκοι), κι στοῦ
δευτέρου νταβλούμια (στοὶ μήκοι) τὰ σιαδῶνι (ὀκτὴν - μπουϊνά (στοὶ μήκοι))
δὲν ἀπομνήσκ'.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

τερέξκα

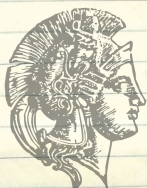
5) Οὐλου σπουρχιές τοῦ χουράφ' τοῦ σπέρ' τὰ. Χιρναῖ πού
τοῦ ἓνα μέρου, τοῦ κόβ' τὰ σπουρχιές-σπουρχιές, οὐχτὼ ντούμνια (ρίμα
τὰ καθὶ σπουρχιά κι χιρναῖ καὶ σπέρ' τὰ. Ὅνται εἶνι σπέρ' τὰ τότε
κόβ' τὰ σπουρχιές γι' αὐλακές.

Στου κάμουμα δὲν κόβουμι σπουρχιές, οὔτι αὐλακές τραβοῦμι, οὔτι
τίλνουντα ἀμάδχια βάζουμι (γίνεται ὡς ἐπὶ τὴν προηγουμένην παράγραφον).

6) Στου Χουρχιό μας μί τσαπὶ καὶ καίνας δὲν σπέρ' τὰ. Οὐλ'
ἐσπινραν μί τ'άλετρ'.

7) Κατὰ ἴσια παῖν τ'άλετρ'. Ἄμα τοῦ πᾶσι πλάϊου δὲν παῖν
ρχαίν' σιὰ ὄζου. Ἄμα εἶνι τσίικου δὲν παῖν πούλ' ρασιό. Στ'
ἀκακάτουμα παῖν κόμα ρασιό, ὡς γιὰ πθαμί. Ἄμα εἶνι χουχλόρα
(ἀσπρόχωμα) ὡς 30 πόντ' παῖν. Στου γαύρου τοῦ χῶμα δὲν παῖν
τόσου ρασιό. Στὰ οὐλα τὰ οὐρχωματα ἴσια καμίνουμι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

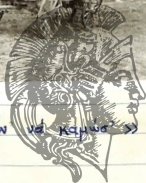

№. 14

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

« Παιὶ καὶ Κρητῶ »

« τροχός »

« τροχονόμος »

« γυρός »

« γύρα »

« περιστροφή »

« γύρα »

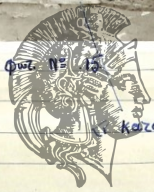
« σφαίρα »

« κορυφή »

Φωτ. N° 15

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

«Τού σαφάντα πού ἔγχε πόλεμος
κί γυναῖκες κάρουναν».

№ 16

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

«Ἄμα ἦσαν τά πράματα ἀετταρίζου
ἐνταῦ πάεινι σου χουράγ' κί ζάειρνι».

« του τσίλια »

« ζιάλ »

« τού φτιαράκι »

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 19

« Τού σανιδ' σ'παράς
τού καθάρτζι μί σόν ζιάλ »

« Τουρμούνκ »

№ 18

5) "Αρ' πάεινε μί τ'άλετρ' άλλου τίπουτι δέν' έπιρνι. Μεις τώ
 πκάτ' σ'παράρι έσπιρναμι. Πάν' στ' άμάς' έραδι τ'άλετρ', τού ξυ
 τού σόρου μέσα στου ταβάλ (εωκκι), τού μπουτζιουκλαγά (διπλά
 διο εΐς χυρητικότητα μέ τό σινίκι, ήταν ξύλινο), χουραΐσι ως 13
 ούκάδου, τήν ξιάλ', τού νιαρό μέσ' σ' κρατσούνα, ως 4-5 ούκά
 δος χουραΐσι κι τέραδαμι μέσ' τού καλιό' μιά νά μή σπάς' κι νά
 έχ' τού νιαρό κρύου, τού ψουγι μέσ' τούν τρουβιά, τού τυρι μέσ' τού
 κλειδουπνάκ' (ξύλινο κουτί σάν πιάτο βαθύ). Έξωτι τά πράματα κι
 σαμπάλια-σαμπάλια τραβούσι 'ίσια στου χουράφ'.

6) Την παπαρα κι τά μπουζιλιά τά καθόρτζαμι μί τήν ξιάλ'.
 Τού σαιό' σ'παράρι, τή σπαό' που τ'άλετρ'. Η ξιάλ' εΐχι ένα σά
 φκιαρούό (ξύστρα) γιά τήν κούρα. Μί τή κέικου κοιτάδαμι κι τού
 χουράφ' άμα εΐνι ταβ' κούρα κούρα πρὸς έρωσι, "Έπιρνις μί
 τήν ξιάλ' τού χύμα, κι άμα έσπινάδαμι τ'άλετρ' "Αμα σκουρού
 σι σ' χούφτα τού χύμα ήταν σκουράρι τ'άλετρ' κι τού καλουνι.

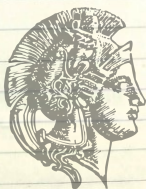
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

2) Τού σπαρμένου δέν' τού σπαρνίδαμι γιά νά κρατή κούτι (τόν άτρά)
 νά πιάν' κι χιον' τού χύμα. Στου σπαρμον τού κάμοναμι ήλιουχένι
 μα - ήλιουβασίλιμα (οι αὐλακίες έκ Δ πρὸς Α ή άκτιθέως), γιά νά κρα
 τήν χιον' σ'αὐλακίες (νά μή παχύνουν). Τίνα ξιά τά σπαρνίδαμι
 ούλι σ'φουρές, σ'οῦλα τά καμώνματα, γιά νά μή χώνουν τ'έμ'
 (τήν ύγρασία). Άμα εΐχι κι πύκια σκουρούσαν.
 Κέϊνα που τά καμώναμι γιά τού σπαρ' τ'ήν ξιά κι τ'άφναμι
 ούργήματα ούλου τού καλονκαίρ, νά παίρν' δύναμι, νά τά κάψ'
 ν'ήλιους, δέν' τά σπαρνίδαμι. Τά καμώναμι κι στην ξέρ', νά
 ξιρωθούν άφράδι κι δέν' τά σπαρνίδαμι.

3) "Ον' νά ήταν μί τού ξιουβζάρ τού καμώναμι. "Ολους νά
 ήταν τ'όπιρναμι μί τ'άλετρ', Μί τήν τσίνα χιούτ' δέν' τ'άπιρνα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

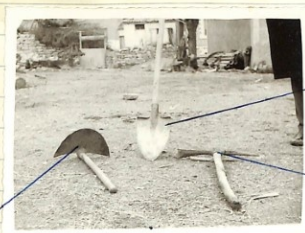

№ 19

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

«Τσιουρμαζίδου μί ζάρεου πάναν
στού χουράφ'»

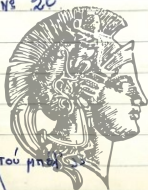
« ζού μπέ »

« καρού »

« τσάπ »

№ 20

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

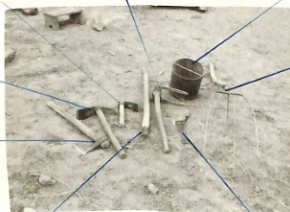
ΑΘΗΝΩΝ

« τού σκιονάρ »

« τού μπέ »

« ζού ενίκ »

« σκιοναρί »

« μπαλ »

« μπαλ »
(ζού έχαι γιά να δίνου
ζού χουράρ ο θηροφά
κί φλά σε αμάς δίντα
φράζονται σε πλά
πού ζού χουράρ)

« ζού σιδερένιου
ζού δικάν »

№ 21

« ζού πυρίον »

μι. (Δεν ἐχρησιμοποιοῦν τσασιά κ.τ.λ. ἕξο λεπτομέρεια).

4) Τού τσαπὶ τοῦ εἶχαμι γιὰ τοῦ σκάψ' μου 2) τὸν σκλαστήρ
γιὰ τὰ κρουμμύδια κι γιὰ σπάρσμον τὰ καλαμπούκια. 3)
τοῦ σκλαστήρ μὶ τὰ δρυὶ τσιτάλια, γιὰ τοῦ σκάτ'μα τὰ σκόροα
κι τὰ κρουμμύδια.

5) Τού μπέλ γιὰ νὰ σκάστουμι τοῦ γιούρτ' (κῆλω αὐτῷ).

6) Τού δικέλ' τοῦ εἶχαμι γιὰ τ' ἀμπέλια 7) Τούν καζμά γιὰ τοῦ
τσιϊίκου τοῦ χουράφ' τὰ κούτσουρα νὰ βγάλ' το πού τοῦ χουράφ'
πέτρ' νὰ βγάλ' το, χαντάκια ν' αἰτοῖξ'.

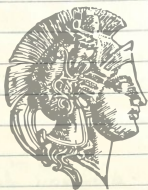
6) Ἄμα τοῦ Διουρχάρ εἶνι ἀτζιαμίτκου (ἀμαθο), τότε ἔναυ τὰ
εἶχι στοῦ Ἰντέκ (πῆχανε κινεῖται μετὴν τριχιά στά χέρια), κι
γι' ἄλλου πού ρίσου κινεῖται τὸν τ' κι τὴν ξιάλ', κι τὰ χαιῖντι
νι τὰ πρῶματα. Τὰ εἶνι σὺν τῷ γναῖκα τ' ἕκ' τοῦ π' δ' ἔνι
γιὰ τοῦ τσιουράκι τ' (δεν εἶνι ἄλλο ὄνομα).

7) Τὰ φασούλια τ' ἀσπирнаμ' στὸν κάμπου. Φακέ κι ἄρβιθια
ἔσπирнаμ' κι στοῦ μπαῖρ. Τὰ ἄρβιθια τ' ἀσπирнаμ' μέσ'
σ' νιαυλακιά. Ἐνας πᾶνι πού ρίσου πού τὴν παπᾶρα κι ἔνα
ἔνα τ' ἄρριχνι τὰ μπουμπόλια (τὸ σπόρο μέσα σ' νιαυλακιά.
Καφνιάφρα, ἅμα τοῦ χουράφ' εἶνι καλὸ ὄρχουμα, τὰ σπέρτον
μι κι μὶ τὴ σβάρνα (πεταχτά, ὅπως τὸ σιτάρι). Τ' φακὴ τ' ἔνε
σπирнаμ' ὅπου τοῦ σιτάρ.

8) Τριφύλλ' δεν εἶχαμι στά χρόνια μας. Τὶ χάλινι λιτσερ-
να (τὸ τριφύλλι) τότε; Γὼ στοῦ Βιλιστίνου (τὸ χωριὸ τοῦ Ρήμα
Φεραίου) τοῦ 14 θέρεσ' πρῶτ' φουρά τριφύλλ'. Πού τοῦ 30
εἶχαν ἀνάρχια-ἀνάρχια. Τώρα οὐλ' ἔχουν στοῦν κάμπου κι στοῦ
μπαῖρ. Ἄμα θέλ' το νὰ δυναμώσ' νὰ τοῦ σπείρ' το τριφύλλ'.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Nº 22

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

«Ένας χάρνυσι κι γι' αὐτὸν γινοῦσαν
τ' αἰών'»

(Ἡ φωτογραφία ἐλήφθη ἐν ἀποστοῇ τοῦ συλλογῆς. Ὅσοι πρέπει νὰ ἔχουν
«δικράν» ἢ «γραμπά»).

« κόσα »

« κουσούριου »

« τού διρπάν' »
« κούλπια (χερούλια) »
« παλαμαργιά »

№ 23

« ο σούλογος »
« ο σκούρος, απεφάντος »
« τού φανού »

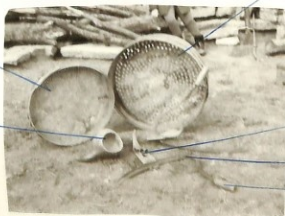
« ο υιός τού σούλογου »

« τού διρπανού »

« κόσκνιου »

№ 24

« γκρατσόνα »
(πού είνικαμι νιαρό)

№ 25

« παλαμαργιά »

« διρπάν' »
« κούλπια »

κι θά 'έν κινουρχιά. Ρόβ' έσπινραμι στου μπαίρ, σόν τ' φακή.
 Σονό δέν έσπινραμι. Είχαμι τά τσιαίργια στουν κάρπον. Στα
 χρόνια μας δέν είχαμι βίκον. Τώρα τούν δίν τράπδα κι τούν
 σπέρνουμε όπου του σιαρ μι τή παπάρα χιά νά μή παών.
 "Αμα δέν ήταν λιατό του χουράφ', τού πικνούσαμε κι μή τή
 σφάρνα.

9) Σ' πατάτις σ' έσπινραμι μέσα στα καρίκια μι του σκλαστήρ
 σι φουλές, όπου τά καλαφλούκια. "Αμα ήταν γραμπάτσκις (μπαλά)
 σ' έσχαγι στ' μέσ'. (Τις κόραμε στη μέση). Κι τώρα 'ετσ' σ' σπέρνουν.

Β. Θέρεσμος.

α) Έρχαλεια θερίσμε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
 Η Μί που πανός του δειράν' ήταν ήτ' έσχαγι κι μι τήν παπαράρα
 στου δειράν του χερ'. Ταίσιονα ταίσιονα που τά κλουπία τα
 ξύλινα χερούλια). Ήταν μακαριότατα. "Ένα λουιόυς (ένα εχέδιο)
 ήταν ούλα. Τώρα βήκαν τά θρηανούδγια κι κόρουμι τά φονκό-
 λια μαναχά (χωρίς δόντια).

2) Του χουρτάρ' πού του τσιαίρ του κούτ'αγι μι τήν κόσα.
 Έταια κουσιζουγι κι τώρα. Μι του δειράν' έκουφι, αμα ήθιαν
 νά κόψ' λιον, χιά μιά μέρα, νά ταίσο τά πράματα.
 Του σλιαρ σ' κόσας τόλιαγι κουσούλιον.

3) Η κόψ' πού του δειράν ήταν ίσια (όμολή), δέν είχ
 δόντια.

4) Του σλιαρ' πού του δειράν' ήταν ξλέινιον, ίσια μι ένα
 χρόθον (έως 19 εκ. μήκος και πάχος ενόντο). Δέν είχε ίδια
 τέρο όνομα εις τό δειράν. Εις τήν κόσα ό σιδηρωδ σκελετός

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ἐλέγετο: κόσα.

5) Τ' ἀχόραδαμι πού του Δημόκου (Λιδ/χον), πού τ' ἀμαζιά.
 Ἄμα τσακίζουνταν κόσα, τὴν πάεινις στὸν ντιαμιρτζή, μαζί μὲ ἓνα
 χερ πού τσακίζμενον διρπὰν, κ' εἰ τ' ὄγκιανι κινούρριον διρπὰν.

6) Μὲ τὰ χέργια τραρούμι πού τ' ῥίδα γαχαχά τ' ἄρριθια.
 Τ' ἄλλα (τὰ ὑπόλοιπα εἶδη) γιὰ τὰ κουσίζουμι, γιὰ τὰ θιρίζουμι,

β) Θερινός τὸν διαματφικισόν.

1^ο Ὡς κίγρια δάχλα ψλά πού του χῶμα τόπιραμι, Ἄ τὰ παρα-
 τήσουμι τοῦ θέρτζα. Δέ συμφέρ; Δέ βρίσκουμι μίρουσά-
 δὲ νὰ θιρίσουν.

2) «Ἄς σὺ πῖσου σάχου καλὰ» (συμβουλή διὰ νὰ
 κηλυνθῶναι σάχου)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

3) Τοῦ σπάρ (τὰ σιτρά) τοῦ θιρίζουν διμαργία - διμαργία
 (οἱ θεριστὰ). Οὐ πρῶτους φκιάν' τοῦ διματκό μὲ τοῦ σπάρ κ' τ' ἀφῆν'
 σιακάτ. Ὑστρα μὲ τοῦ διρπὰν' κ' μὲ τὴν παλαμαρχιά κόφτ' ἓναν
 κουσουλαμά (μισὸν δεμάτι) κ' τοὺν ἀφῆν' ψλά στοῦ διματκό.
 Γι' ἄλλους πού πῖσου μαδεύ' ἄλλον κουσουλαμά, τοὺν βάζ' ψλά στοὺν
 ἄλλον κ' τοῦ δέν'. Ἔτσι αὖτε δλεύν' ἓνας φκιάν' τοῦ διματκό κ' γι' ἄλλου
 τοῦ δέν' καθὶ ἓνας βάζ' κ' ἀπὸ ἓναν κουσουλαμά κ' φκιάνουν τὸν
 διματ'.

4) Μὲ τὴν παλαμαρχιά τοῦ μαδεύ' ὡς μὲσὸ διματ' κ' τ' ἀφῆν'
 σιακάτ. Οὐλα τὰ στάχουα σ' ἓνα μέρου κτάζουν. Ὑστρα κ'
 γι' ἄλλους, τοῦ γέσιτ' (τὸ διματ' του), βάζ' κ' κείνους ὡς μὲσὸ
 διματ' στοῦ διματκό κ' τοὺν δέν' κ' δυό, τὰ στάχουα τὰ βάζουν
 εἰς μὴνιά μινγιά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

5) "Ένας κουσουλάμας εἶνι τοῦ μ'σὸ τοῦ διματ'. Δρυὸ κουσου-
λαμόδου φκιάνουν τοῦ διματ'. Ἀμα τοῦ στιάρ εἶνι πούλὺ κουκὸ
τοῦ μαδεύουμι χιρχιές - χιρχιές κι τὶς βάζουμι στοῦ διματκό.
Ὡς πέντι ἔξ χιρχιές γένετι ἓνα διματ'. Τὰ στάχια σ' ἓνα μέρου το
βάζουμι.

γ') **Οἱ Θεριστοί.**

1) Κι γκαῖκισ κι ἄντρεῖς θέρτζαν. Παῦ ὄξου δὲν ἔρουνταν
πούλ - πούλ. Εἶχαμι λια γινίματα. Ἀμα ἔρουνταν ἀπ' ὄξου θιρι-
στάδισ, τ' ἄδιναμι κούτουρον (κατ' ἀποκολήν).

2) Τόραζαν στοῦ καούλ' (τὴ συμφωνία) νά τοὺς παέν ναικουκίρ' το
ψουμί κι φαί. Στοῦ χουράφ κοιμᾶνταν, σκῶνουνταν σαμπαχλια,
μιά ὥρα προμη νά γέξ' κ' ἔνι τὸν αἰράνον θέρτζαν κόμα πούλ.
Ἦταν τοῦ γένμα μαλακό, τοῦ τ' ἔρουνταν κι φτουρούσι πούλ.
(τὴ φορεσιά ἦταν εἰδική, ἦταν ἓνα μαλακό δὲ σπρουπέρ
φτουράσι κόμα πούλ. Τόραζαν τοῦ χουράφ γκιουτρί (κατ' ἀπο-
κολήν). Σπλέρουναν μὲ σπρουπέρ. Ἀμα ἦταν χκιουρέδκου (επιτυχι-
μένο) τοῦ χουράφ μὲ πούλ. Σπ' θέρτζε ἓνα στρέμμα. Στοῦ στρέμ-
μα σπλέρουναν μ'σὸ μτζιτ'. Σ' ταῖζαν, τσπόζω κι ὅλας.
Σ' ἔλιαμι μρουσάδισ.

3) Κι γκαῖκισ κι ἄντρεῖς ἔραζαν παλαμαχία στοῦ ζέρρου τοῦ
χέρ'. Πρῶτ' γέρα, ἄντα θά πάεινι στοῦ χουράφ' νά θιρίσ', ὅτε
θά ἔκαρνε σεφέ, τοῦ δραχουμάνου (δ' ἐπικεφαλῆς τῶν θεριστῶν)
θέρτζε ἓνα διματ' μαναχός τ', προμη χιρίσουν γιάλ' νά θιρί-
ζουν, κι τοῦ τστούσι στοῦ χῶμα. Ὑστρα χιρνούσαν νά θιρίζου
κι χ' ὄλλ'. Ἐτ' τοῦχαμι ἀντέτ' (συνήθεια).

Στρέσι το τίπουτα δὲν ἔραζαν. Μαναχά φουρούσαν πουδχιές
πού πιτσι, γιὰ πού πανί, νά μὴ χαλνούν τὰ πανταλόνια
το. Τὰ ζνάρχια τ' ἄχαν οὔλον τὸν κινό (ἦταν φορεσιά τους).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

4) Τού Θέρου τούν χιρνούσαμι τ' Διυτέρα. Κί γιά τού σπάρ' εμο
 Διυτέρα χιρνούμι. Άμα ένουνταν τὰ στάχυα χιρνούσαμι. Δέν
 κοίταζαμι πόσον εἶχι μῆνας. Τὰ στάχυα κοίταζαμι. Πού μέσα
 τού στιάρ τού μπουμπόλιτσ. Έτριβαμι κἀνα εχνο στάχυα
 σ' χούφτα μας κί κοίταζαμι τούν καρπό πῶς εἶνι.

5) Θέρτζαμι κί τραβδούσαμι. Βαζουλκουούσι κόσμους

“Όλη μέρα θέρτζα βουρχιαῖς κί εχέρας
 κί τού βράδου πᾶйна σὰ νοικοκύρης,
 Βρίσκου τή νοικοκυρά νά μαῖρευν
 μπουλτουρτζίμι ξηνη λαόν πιρόικι βράζει.

- Πείνασα νοικοκύρη μου ψουμί νά φάου.

- Νά τὰ ξυροκόμματα μέσ' στην πανέρα,

νά κί τού ξινόχαλα μέσ' στὴν τσουκλά,

νά κί γκουντζιουχούλας μέσ' στὴ μαλάθα,

γαῖ κί ντέρλικοις κί σφρουστῆς κί πέσι.

“Όταν ἔχου σ' φίλος μου μέσα νά μπαίνης

“Όταν ἔχου σ' φίλους μου ὅξου νά βγαίνης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1 = ἀρεύκι

2 = ζέλι-νιου λιάρ
 (ζέλινο κοτσάκι)

3 = μέκρι σκακ'ιού
 νά φάου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

6) "Αμα μπιτούσι αὐλους θέρουν, σαβουρντούσαν τὰ διρπὰνια
γιὰ νὰ δχιούμε πῶς θά πρὸς τοῦ διρπὰν κατὰς. "Αμα ἐπιγίτ κα τί
σένα πού τ'όρριχνι σὲν ἦτο ἡ μὴτη καὶ τὸ χερουλί πρὸς τὸ θερι-
στη) ἔλις; θά θιρίσου πάλι. κί πού χρόν θά εἶμι καλά. "Αμα ἐπι-
γίτ ἀνάπουτα (ἡ ράχς πρὸς τὸ θεριστή) τότε ἔλις: δὲν εἶνι δ'εἰά
μ' καλή.

"Οὔτα θέρτζαν, ἄμα ἦθλιναν νὰ δέσουν τοῦ διμάτ' μὲ τοῦ διματκό,
τοῦ διρπὰν τοῦ σκάλουναν στοῦ λιμό τς. "Ολχοῖσι λαθουνε κι
τ'ἀφνι κατὰς, χί' ἄλλ' χουρίς ν' ἀπκῶς τ'όπριναν κι τοῦ σαβουρντού-
σαν μεσ' σ' ἀθέρστα. "Αμα ἔδινι τοῦ διμάτ' χαλίμι τοῦ διρπὰν
νὰ θιρίσ' κι χί' ἄλλ' χαχανιόνταν. "Υστρα ρουκόνταν ἕνας μεσ'
στα σιτάρχια κι τ'όφρινι πάλι. Πού νὰ τ'ἀφῶς πού μετὰ κατὰς.

"Αμα πάλι ἦταν ἡ σιτάρχια κι θέρτζαν, ἔραζαν στοῦ
μπᾶς (στοιχῆμα) ποῖός θά ἔχῃ τὸ τοῦ θερου. Κεῖν' πού ἀπῶνισκαν
κατὰ πῶς ἔκλιναν, ἔκλιναν κατὰ πῶς ἔκλιναν, κί ἀπῶνισκαν
στοῦ θ' κ' τς τοῦ μετὰς, ἔκλιναν κατὰ πῶς ἔκλιναν, κί ἀπῶνισκαν
τοῦ παραπῶν.

"Ἄλλου τίπουτα δὲν ἔρκιανον τὴν τελευταία μέρα.

δ. Τὸ δέματ' ἐκτεσε.

1) Θιρίζοντα τοῦ γέν'μα τ'όδιναν κί ὅλας. Κεῖνου ἄμα τ'ἀφῆς
θά χιουρίσ' τοῦ χουράς' στάχυα. θά τοῦ πᾶρ' αἶρας.

2) Τ'όδιναν μὲ τοῦ ἴδχιου τοῦ σιτάρ', θέρτζι μὲ ντδρουσία, τ'όβρι-
χς κι τοῦ σκιδόραλς μὲ τὰ διματχιαδση ποσότης ἔχρεῖζετο διὰ νὰ
δένωνται ὅλα τὰ δέματ'ια) νὰ εἶνι μαλακό κι νὰ μὴ τσακίζιτι
καλομνιά στοῦ δέσ' μου. "Οἱ μέρε πῆκ' ἐπινραμι κι ἔδιναν τὰ
διματχια. Πρῶτα ἔρκιανον τοῦ διματκό. Τ'όρκιανον μὲ δχνό
χιρμῆς στάχυα. Τὰ κουμπόδινι ἱκεὶ στά στάχυα, κί χουτρή καλα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

μιά ήταν ε' άκρις "Υστρα θέρτζις δρυό κου-
 σουλαράδιν (σύνολον μία άγκυλιά στάχυα) κι σ' έραζις ψ'λά στου δι-
 ματκό. Έ'ραζις του διρπάν στου λιμό σ', χουκατούεσ μι τού ζέρβου τού
 πουδαρ' ψ'λά (στό σωρό) κι τ'όδινις μι τ'ά χέρχια σ',
 κι μι τ'η παλαμαρχιά του σκάλουινι, που τ'νι άκρα του διματκό, κι
 του τραβουεσ γά πιράσ' που σιακά τ', χιά γά μη λύνιτι. Τ'άδιναν
 πουλύ σφιχιά. Λέ λύνουνταν. Τού ζιρβί του χόνα του πατούσι ικε
 σ'νι άκρα στου διματκό. Τα στάχυα ήταν κά του δέξου του χερ.

3) Άμα μπιτούσι του χουράσ' (τό θέρισμα του χωραφιού) μία μέρα
 σαμπάλια - σαμπάλια, πάειναν 2-3 νουματαίοι κι τ'ά μαζιων
 κλούρα (χύρω - χύρω). Ένας έγκιανι τ'Θημονιά στρουγγλή κι γ'άιν
 τ'άδουιν (τά έδινε) μι τ'ά "Όσου έραζι διματ
 χια, τοσου του μαζιου. σαρούα κι που ψ'λά στινή κι τ'
 γ'έκλεινι τ'ά διματ' έραζις τ'ά διματ'
 να μη τ'ά παιρν' αέρα. διματ' χουράτι μνιά τέρα
 Θημονιά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Άμα του χουράσ' ήταν τρανό, έγκιαναν πουλλές Θημον-
 νιές. Κι πέντι κι δέκα Θημονιές. Μερικοί καλπαζανέοι (τεμπέληδες)
 τ'άγκιαναν ντουγκουρτζιούμνια. Άμα δέν ένι ασφαλισμένα. Λέ γρά-
 ουνταν καλά. Τ'ά τρουχαν τ'ά σπρίτια κι σάηζαν που σ'άβρουχ'ι.
 Τού ντουγκουρτζιούμ' χουράτι ως πινηντα διματ'χια.
 Άλλ' τ'ά γκιάνουν κανάτια. Κατ'λίοι. Τά κανάτια ένουνταν μι
 κόμα πουλλά διματ'χια. Ός τρακόσια - τιτρακόσια, κι παραπάν'ρά-
 ζουμι. (6) σήμα όρθωνιου και από πάνω έπι-
 κλινές σάν στέγη). Έν καλοί νοικουκυραίοι τ'ά
 γκιάνουν Θημονιά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 26

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

«Γενική»

«Εκδόσεων»

ΑΘΗΝΩΝ

« τράνος γκαρντάς »

« μινός γκαρντάς »

« γουρνάτ »

« σικράτ »

« σφραγισμένα »

№ 27

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ε' Συγκομιδή των γεωμήλων.

1) Είμι πάνου πού ούχδοντα χρονούς. Πού πιδί 'έπειρναμι πατάτις,
Κά του Μάρτ' σ' έπειρναμι. Αναλόους τούν κινό.

2) Σ' πατάτις σ' ράδουμε μι του τσατί.

Κάτ' λίοις άμα

ήταν σ' έργαζαμι μι του σκλαστήρ.

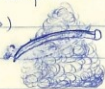
(Μέ' άροτρα ποτέ).

64') Συγκομιδή του σαναού.

1) Ούτι σανό είχαμι, ούτι τριφύλλ'. Λιεν πράμα είχαμι ρίκου. Κόϊζα
μι χουρτάρ' πού τά τσιά'ρια, κι πού τού βάλτου την κάνιας (χόρτο
ψηλό σαν τό κριθάρι, αυτομέ), του ξέριναμι, τόκαμναμι τιπέδς,
ύστρα μι τ' άμάς' του κινούσασαμι στού σπύτ' κι τόκαμναμι θη-
μονιά' όσον σνιαυλή. Πού μέσ' σ' άχούρ' τόβαζαμι, όχησιω εί-
μερουσ' ψ'λά' σ' θημονιά' κινούσ' άμα τ' άκόντζις καλά κι χιρνούσις νά
εραδών παπίρ' (χόρτο πάσι, πού νά κηπου, δχυσ' ω τ' άχία διφάτσια,
κι την προυφύλαμι πον νιφάσασα).

Όντα ήθελνς νά πάρ' το χόρτου πού τ' θημονιά', έπειρνα τήν κόσ-
μαναχά του σίδηρου, τ' άκόντζις καλά κι χιρνούσις νά
κόβ' το του χουρτάρ' πού ψ'λά' πού τ' θημονιά'. Κείνου άμα
τόκουφτις (τό χόρτο της θημονιάς) τάρκιας, έτσια νά (τό έπεί-
χτες) κι χκριμούσι πιλτέδς - πιλτέδς (σφέτες).

2) Δέν είχαμι αλόατα πούλλα για νά σπέρουμι
σανό. Δέν έπειρναμι.

3) Άμα του κόϊζαμι τού χουρτάρ', του χιρνούσασαμι μι του ξέ-
κιου του δικράν' μιάφρα κι κείνου ξηραίνουσαν. Ύστρα πάλι μι του
δικράν' μάζιναμι τιπέδς - τιπέδς. Ύστρα τραρούσις τ' άμάς' μέσα
στού τσιά'ρ' κι μι του δικράν' σ' έραδς στιπέδς ψ'λά' σ' άμάς'.

« Στανερμάτα »

(Τά κάρτα και όλα τα, έφαγαν, μαζα,
πόν, έδριαν, ουσα,
σας, μίσση, τω, καρρον)

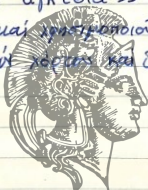

Nº 28

« Τ' αγκίζια »

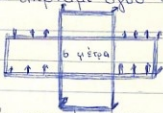
(Έχρησιμοποιούντο και χρησιμοποιούνται είδη
διά την μεταφοράν χορτών και δερματιών).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Μνιά δικρανιά ένας τινές. Ένας πού σιακάτ' ήταν κι' άλλου
 πού σιαπάν'. Κείνους πού ήταν σ' ακάτ', δίνοντα στιπέδς, σ' αράδια
 ζι στιπέδς ψλά " στ' αμάς'. Πρώτα έραζι λούρα πού μνιά τινέ.
 "Υστρα έβραδι κι' στ' μέσ' γιά νά πιάν' τίς δυό σειρές. Ός ιγτά
 ούχτώ σερές έραζαμι. Κείνους πού ήταν ψλά έπχιαμι στιπέδς κι'
 σπατούσι. "Υστρα έπρχαμι δυό τριχίές νά του δέσουμι. Σέδινα
 μι πού τ' αγκίτσια πού γρουστά, σπινρούσα
 μι. (αγκίτσια)

πού ψλά πού τού χουρταρ, σ' τραρούσαμι μι δύναμ' κι' σέδι
 ναμι πού πόνου πού τ' αγκίτσια. Μι τ' αγκίτσια κρανούσαμι
 κι' τά διμάτχια. Έτσι τ' αγκίτσια κι' τά διμάτχια. Κείνους
 πού ήταν ψλά, έπρχαμι τ' αγκίτσια κι' πού πόνου πού τ' αμάς'
 αποπυλνόνταν 'σια σ' αγκίτσια. Κείνους πού σ' τριχίές. Τού χουρταρ
 δικάτ' αγκίτσια. Ός κείνους πού σ' αγκίτσια. Τά διμάτχια
 διμάτχια μι τού τ' αγκίτσια. Όμα είνι χκιουβρέτκου
 κι' δέν' έντι διματκό, τού δέν' τσ' γιά μι τ' σίκαλ', γιά
 μι τά βιρχιά πού τά σουούτχια. Έχ' τώρα ως' έξ χρόνια
 πού τού δένουν κι' μπάλις μι τήν πρέσα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

5. Άλλα κ' σερός

α.1) Τά κφαλούσαμι ούλα τά διμάτχια στ' άλλών'.
 Τ' αγκίτσιαμι θημουτιά κι' χιρνούσαμι γ' αλουίζουμι.

2) Τά διμάτχια τά κουβαλούσαμι «στ' άλλώνια» (πολλά γοζι
 και σέ δυό τοποθεσίες: κάτω από τή γραμμή και πάνω από
 τό χωριό).

Κάθι ένας τά πάεινι στου θ' κ' τ' άλλών'. Άκει τ' αγκίτσια
 γαμι τρανά σιντούκια, ως δέκα αμάδια
 σί' κάθι σιντούκ. Πού ψλά τ' αγκίτσιαμι καπάκ, γιά

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

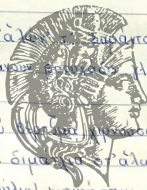
νά μή πικράη βρουχή. Στού καπάν' έραδαμ, ως 4 σειρές διμό-
τχια, κι ένουνταν όπως ένι τά κирамίδχια στά σπύτχια. Τάρα-
δαμ πού τ' έίς, χιό πού τ' έν Ανατουλή, χιά νά μή άμπαδού
τού βουρχιά κι τού νότου, νά φ' ούς στ' άλών, όντα λχινάδαμ.

3) Ά ρέ σ' είπα δάσκαλι: Άπού όνταντάν - μπαπαντάν είχαμ τ'
άλώνια. Πόσου χρονός είμε χιώ (πάνω από 80) θυμούμ τ' άλώνια.

4) Όξου πού τού χουρχιό τ' άφκίαναμ τ' άλώνια. Μέσα στού χουρχιό
δέν είχαμ. Κί τώρα μέσα στού χουρχιό άλώνια δέν ένουντουν.
Άπού τή φουτχιά φουβάντουν κόσμους.

5) Κάσι ένας είχι τ' άλών, τ' άραγα μέρις έν' άλών' έντι κι μία
μέρα έν' άλών'. Πχιάνουμ φουβάντουν μέρις κι δέν μπορούς ν' άλουήνις.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

6) Άμα μπιτούσι τού άλουνιόμ, χιανούσαμ ν' άλουήνις. Πρώτα τά
κρανούσαμ ούλα τά διμάτχια στ' άλών, κ' ύστρα άλώνιδαμ.

Κά τούν Άλουτή (Ιούλιο) χιανούσαμ ν' άλουήνις κι μπιτούσαν
τούν άλχιστου. Κείνου άπού είχι πούλλά, πινούσι πέρα πού τού
Παγκύρ' μας (τοπική πανήγυρις 8 Σεπτεμβρίου).

Ός κά τούν Άι. Λιά τά κρανούσαμ κι άγέν' τότε χιανούσαμ ν' άλ-
νις, άλουνις,

7) Ούλα πού χώματα ήταν. Τ' άφκίαναμ στρόγγλον χκτούλ (είκνυλ)
(Τό μετρούσατε, πόσο θ' άφκίανετε;) Τιά τού μετρήτς. Κανόντις 'έστ'.

8) Άμα κρανούσαμ τά διμάτχια, ύστρα χιανούσαμ ν' άφκίανουμ
τ' άλών. Άμα είχι χουρτάρχια τ' άκούφαμ μί την κόσα, τίπουτα
παπαδχιές (χαμόητοι), άσπράχκαθα άμα είχι. Ύστρα έπινραμ τού
τσάπ κι τού πλικούσαμ χιά νά Σπατουθούν τά χουρτάρχια, τσιού
κις κι νά ίσιόσ' τ' άλών. Κά μή έχ' χούρνις, λακάδις, Άμα τ' άφκίαν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 29

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

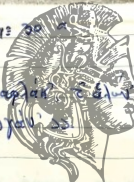
«Πάν' νά καρπώ'»

« Τού γιουβαρτιάκ »

« Τού ζειωγράφου »

№ 20

« Μιζού γιουβαρτιάκ » εἶναι ἑνὸς τοῦ
 αὐτοῦ ζειωγράφου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

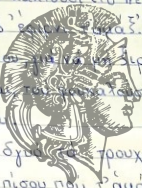
ναμι τού 'ίσιαδαμι, τού φουκαλούσαμι μί τ'φουκά' κι μί τού
 φκιώ' τ'όρριχναμι τού χῶμα παν' τ'άμάξ'. Τού τραβούσαμι ὄδου πού
 τ' ἄλῶν' ἅμα χιόμουσι τ' ἁμάξ' κι τ' ἄδχειαδαμι. Ἄμα τ' ὀρριχναμι
 τού χῶμα ὄδου πού τ' ἄλῶν', ἔραδαμι τὰ βαρέλια πού τού κρασί
 ψλά στ' ἁμάξ', ἄλλ' ἔραζαν τὸν κάδου (βαρέλι πατήματος σταφυλῶν),
 κι πάειναμι τὰ χιόμζαμι νιαρό πού τ' Μαρτσουδά (παροπόταμοι- ἔρρι)
 μί τὸν τιανεκέ, γιὰ γι' τ' μπακρά τὰ χιόμζαμι τὰ βαρέλια.
 Ὑστρα τού πάειναμι τού νιαρό στ' ἄλῶν' κι μί τ' μπακρά τ' ὀρριχνα-
 μι. Ἐνας ἔρριχμι τού νιαρό κι χι' ἄλλου ἁμέν τού φουκαλούσι.
 Ἄμα ἔρριχαμι 3-4 ἀντούμια τόπου, κείνου πού εἶχε τ' φουκά',
 τ' σαβουρντούσι στριχιά, ἄδχεαζι ψλά ἓνα καλῶ ἄχυρον, ἔπιρμι
 τζικραμπούλα κι τού κακτούσι (τό πετούσε) στούν βριμένον τὸν τόπου.
 Ὡς τρεῖς στράτι νιαρό ἔπινε τ' ἁμάξ'. Τ' ὀρριχναμι ὄλου κι τού
 σκιόπαδαμι μί τ' ἄχυρον γιὰ νὰ κ' βραίνετι. Νὰ μὴ τού χιέπ' ν' ἡλιος
 ὄλου τ' ἄλῶν' τ' ὀρριχναμι τού φουκαλούσαμι κι σὺ κακτεύεσαι μί τ' τη
 ζικραμπούλα τ' ἄχυρου.
 Ἐξινταμι ὕστρα τὰ δχῶ τ' τρουχούλια πού τ' ἁμάξ' (τό μισό
 ἁμάξι), ἔραδαμι πού πῖσου πού τ' ἁμάξ' τού χιουβαρλάκ (φωτογραφ.
 αρ. 30^α) τ' ὀδῖναμι μί τ' νιαλτσίδα κι χιρνούσαμι νὰ τού πατού-
 μι τ' ἄλῶν'. Ζιμένα τὰ πράματα κι τὰ χαιίντιναμι. Εἶχε πού πῖσου
 στριχῆς κι τὰ χαιίντινι.

Ἐνουνταν τ' ἄλῶν' ἂν τηγάν'. Τού χιουβαρλάκ' πού πῖσου, ὡς 200
 οὐκάδισ, χαλνούσι κι σ' ἡτοσχῆς. Ἄμα πιρνούσαν τὰ πράματα, πού
 μούσαν νὰ φανοῦν πατσῆς, ἅμα πιρνούσι τού χιουβαρλάκ', ἔνου-
 νταν ἴσιου. Ἄμα τού πατούσι καλὰ, δέν ἔκαρμι μπιλνί πού πα-
 τοῦσαν τὰ πράματα.

Τού πατούσαμι καλὰ γιὰ νὰ μὴ βγάξ' χῶμα. Τ' νι ἄλλ' μέρα
 ὕστρα φουκαλούσαμι τ' ἄχυρον κι ἔρριχναμι τὰ διμάτχια ν' ἄλου-
 νίσουμι. Κείνους πού δέν τ' ὀφκιανι μί τού χιουβαρλάκ', ἔρχαζι
 τ' ἄλῶν' τ' χῶμα. Γιόμουσι τού σιάρι τ' χῶμα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 30⁶

«Ένας αλώνει κι γι' αλλ' τὸ γινοῦσαν».
(Πρέπει ὅλοι νὰ κρατῶν τὸ ἴδιο ἐργατεῖο).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

« φέντρα »

« Τού φκιάς »

« γρυπαρτσάκι »
« μικρό μακνά »
« μεγάλο μακνά »

« νουκάνα »

« βελγίδα »

« τού τσιουφιδέ »

9) "Οπουτι μπιτούσι θέρους πάενις κι τ' ἄρκιανις. "Οπχοια μέρα
κι νά ἦταν κι ὀπχοια ὥρα. Μπουρούσι νά πᾶς κι τοῦ βράδ' βράδ'
κα τοῦ κινεῖ.

10) 'Ιδῶ στύλου δέ βάζουμε στ' ἄλῶν' μέσα. Ἄλλου τ' ὀδύαμι αὐτά
Μεῖς μαπαχά μι ντουκᾶνα ἀλουῖζουμε.

11) α) — (Δέν ἀπαντάται ἐν Πρωίῳ).

β) — (ὁμοίως)

8) Ἐλινις τοῦ διματκό κι σκομποῦσι τοῦ διμάτ' κατᾶ, γι τὰ
στάχυα κατὰ μέσα. Χιρνούσι πού τ' νιανατουλή νά στρών τς.

Πρῶτα σκρουλοῦσαμε τὰ διμάτ' στ' ἄλῶν'. Τ' ἄπινναμι πού τ' ὀπχοια
νὰ μπουρούσι κι πού τ' ὀπχοια νὰ στοῦ στρώσαν. Ἄμα πού τ' ὀπχοια
μουλιά ἐρχιχι τὰ διματκό χιρνούσι.

Ἄμα χιόμουδι διμάτ' χιρνούσαν, χιρνούσαν νά στρώνουν.
Κοίτασαν τὰ στάχυα νά εἶνι ὀλλοῦ κατὰ πᾶν'. Πού μινιά μινχιά χιρνού-
σαν κι σ' νι' ἄλλαν μπιτούσι. Τὰ διματκά τὰ διαλοῦσαν κι τ' ἄρρι-
χναν παπάν' (ἀεπᾶν).

Ἔνα χόνα χουντρό τ' ὀστρουναμι. Ὅντα κόσιαζαν τὰ πράματα
μέσα στ' ἄλῶν', καλαρινές ὡς τ' μπουδούκα τὰ σκιοπαζαν.

Ὅς τριακόσια διμάτ' χιρνούσαν. Ἄμα ἦταν ζέστα, ἔσπαζι
ἀγλήουρα τ' ἄλῶν'.

Τ' ἄλῶν' τ' ὀστρουναν τότε πού χιουνιόνταν ν' ἥλιους. Σιαμῶ
καρσι ἀμέν (τὴν αὐγή). Ὅντα χαράδ'. Ἄμα τ' ὀστρουναμι, ἔδιντα-
μι τὰ βρόδια στοῦ ζ' χό, ἔδινταμι ν' ντουκᾶνα πού τοῦ τσιουλχά
γι τὴν ἄλτσειδα κι χιρνούσαμε νά χαϊντένουσι. Ψλά ζ' ντου-
κᾶνα εἶχαμι τοῦ φκιάρ', γιὰ τὸν κφά (κουρά), νά παίρν' τὰ
κόπρα, ὅντα σήκουσαν τ' νιουρά νά κουπρίαν. Εἶχι μαζί τ'

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 32

«Ζά μινάδια κι τὰ
 ζαρούκια, τὸν κρατῶν
 γιὰ τὸ πονδᾶς».

« Vζουκάνα
 « εξ' ποσλίας Vζουκατόμπερς »

№ 33

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

« γιαντιάς »

« σικρὰς »

« γυραμεπούλα »

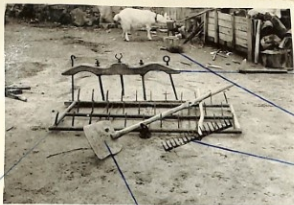
« γύγ »

« μηδ' πέτρα »

« Vζουκάνα »

№ 34

«ζυγόν»

«φουκιά»

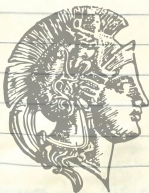
«τρουκράνα»

№ 36

«πλάτ τουρνάκι»

«το ξύλινον τού φκιά»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

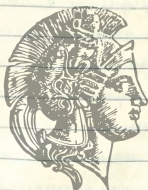
Nº 35

ΑΚΑΔΗ

ΑΘΗΝΩΝ

«Τουρμουκλαντζι τού κουράφ. Μι ζίν τρικιά
ζά παέν' όπ' δέλ'».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

κι τ' φ' κέντρα.

Ήταν μικρὴς εἶχε βόδια δυνατά, ἔραδι κι δρυὸ ντουκάνι, ἄμα
εἶχε ἔραζαν κι πού μινιά πέτρα. Σὶ κέντριαν πού δὲν κάθουνταν, ἔρα-
ζι κόμα μιχὰλ πέτρα. Ἐπὶ νὰν κι ἕνα σκαμνὶ νὰ κάθουντου πλά-
τὰ νὰ τὰ κουμαντάρ κρατοῦσι τὴν τριχὴ, πού ἦταν διμὲν' ἀπὸ
τοῦ κιουφὰλ', πού κιὰ τὰ δρυὸ τὰ πράματα, κι τὰ πάεινι ἔμ-
δέξα, ἔμ ζέρβα (ἀλλὰ χὴ φορὰς), γιὰ τὸ τοῦ ὅζου τοῦ πράμα ἀπο-
σταίν' κόμα πούλῦ, κι γιὰ νὰ ἔνι τ' ἄλῶν' κόμα ἀρχήτιρα.
Οὐλα τ' ἄλῶν' τζαμι μι ντουκάνι. Κι τοῦ σιὰρ', κι τοῦ κρόαρ', κι
τὴν τσιαντάρ, κι τὰ φασούλια, κι τ' ἀρβίθια. Κουκκιά δὲ παρὰ
σπείρναν. Ὅσου γιὰ πράσκια. Ἀμα ζηραίνονταν, τὰ μάζιαν κι τὰ
στούρζαν μι τοῦ παλὺκ' (1950).

Ἡ ντουκάνι ἦταν φκιασέν πὺν (1950) ἦταν χουντρή
ὡς τέσσερα δάχλα, παρὰ πὺν 0,80 πόντ, κι μακριὰ κουκκιά
ἀπὸ μὲτα. Πού μὲτα πὺν 0,80 πόντ, κι μακριὰ κουκκιά
μαζίν' σ' ἀλαμνιές.

Γιὰ νὰ κόβουν σ' ἀλαμνιές, κι νὰ ἔνι τ' ἄλῶν' ἀρχήτιρα,
ἔραζαν ὡς 600 ντουκανόπετρι σὶ καθὶ ντουκάνι. Οἱ ντουκανό-
πετρι ἦταν ἄσπρι κι μιλανέ. Πούλῦ σκληρές ἦταν. Τέχης ἔχαν
κι γιὰ τὰ τσιαντάρ. Ντουκάνι τ' ἀρχήτιρα πού ἔνι
κατάρδεις. Ἐρουνταν πού ντ' ἔκινου μπουρζίνα (κοκοτίνη), Πουγκάνδ,
Νταχλῶις, κι σ' ἔφιναν μι τοῦ τραίνου. Ἐρουνταν ἔπιναν τὴν
παρὰ πλάτῃ πρῶτα. Σ' ἔφιναν ὕστρα στοῦ χουφχὶό, σ' ἔδουναν
σ' νοικουκυραῖοι, κι ὄντα ἔρχιζι τοῦ μπερεκέτ σ' πέρουναν.
Ὑστρα (βραδύτερον). ἔφιναν κι στοῦ Δημότκου τὰ ἰσνάφια.

Πῆρα μιά τέτχοια τοῦ 1958, κι τὴν πέρουσα 1200 δραχμές. Ἐἶνι
μιχὰλ. ἔχ' 1200 πέτρις (λιγώτερες εἶναι). Οἱ ντουκανόπετρι εἶνι πούλῦ
χιρές* κι ἱκατό χρόνια βραστοῦν.

δ) Ἀμα σαμπὰ καροὶ βαρνοῦοι ἤλιους ἔστινις κι χερνοῦς.

νά χαϊντέις. Τά χαϊντέινις κάνα δρυό ὦρις, κ' ὕστρα τ' ἀπουλιού-
σις, Ξιανόστιναν κ' πάεινις τὰ πότῃς. Ὅντα Ξιανόστιναν τὰ πράμα-
τα, τοῦ χυρνούσαμε κ' τ' ἁλῶν' μι τοῦ ξ' εἰνίου τοῦ δικράν κ' τ'
ἀφ' ἡμερῶν καμνιά μ' σή ὦρα νά χυρριντήσ' ὕστρα τ' ἀζίνταμι
κ' χυρνούσαμε νά χαϊντένουμι πάλι.

Τοῦ μιμέρ' τὰ πότῃς πάλι, τοῦ χυρνούσαμε μι τοῦ χιαμπά
(φωτ. Ν^ο 30⁶) κ' χυρνούσαμε νά χαϊντένουμι πάλι.

Τρεῖς φουρές τοῦ χυρνούσαμε μι τοῦ δικράν. Τὴν πρῶτ' φουρά
χυρνούσαμε νά τοῦ χυρνούσι, πέν' πού μπιτοῦσι τοῦ στρώψου.
Τ' νιάλλ' φουρά (δεύτερη), χυρνούσι πέν' πού ἦταν ἐν λιανό.
«Λιάνται τ' ἁλῶν' ἅ χυρνούσι μι τοῦ χιαμπά», ἔλιαμι. Τρεῖς φουρές
κ' τέσσερις τοῦ χυρνούσι μι τοῦ χιαμπά. Καθ' ἑκατέρω φουρά χυρνούσις πέν'
πού ἦταν ἐν λιανό (ψιλό κ' ἀέρας).

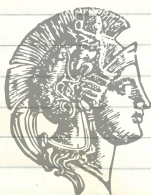
Στοῦ μπιτῆμα τοῦ ξυκραμπουλῆ, ἔχουμε λούρα-λούρα κ' τοῦ σα-
βουατῆμας, πιά μ' ἡμέρα τῶν χιαμπάδων, ἁλῶν' ἔχουμε
κείαρ (πιά). Τοῦ φουκάλ, ἔχουμε κ' λούρα-λούρα, πέν' πέν',
κ' πιτούσαμε τὰ στάχυα κατὰ μέσα νά τὰ πατήσ' ν' τουκάνει.
«Ὅς ὦρα 4, ἦταν μπιτμένον τ' ἁλῶν. Σ' ἑνὶ μ' ἡμέρα τοῦ μπιτοῦ-
σαμε. Ἄρα φ' σούσι, αἶραι τ' ὀρξαδαμι ὡς τοῦ βράδ'. Τοῦ ξιχινῆμα

12) Σ' ἁλῶν' ἴδον πού ντουκάνει, χρειάζουμασταν 3-4 δικράνια, 2-3
ξυκραμπουλῆς, 3-4 χιαμπάδεις, 1-2 φουκάλς, 1 ξ' εἰνίου φκίαρ.

13) Μι τοῦ δικράν τοῦ χυρνούσαμε ἅμα ξ' εἰνταμι τὰ πράμα-
τα, πού ντουκάνει, σ' τρεῖς πρῶτοι φουρές. Σ' ἄλλοι φουρές ἅμα
ὁδιάδουσαν νά τοῦ μπιτῆς, ἕνας τοῦ χυρνούσι μι τοῦ χιαμπά
κ' χ' ἁλῶν χαϊντέινις.

«Ὑστρα τ' ὀρκίαν κ' μι τῇ ξυκραμπούλα κ' μι τ' φουκάλ',
σὺ μέσῃ τὰ στάχυα. Κείνους πού εἶχι ἀνθρώπ', ὀκνὸ φουρές
τὰ ξ' εἰνταμι. Ἐτρούχαν τὰ πράματα οὐλον στάχυα, ξηρὰ, κ'

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 37

« Τὴν ζωὴν τῆς γῆς καὶ τῆς φύσεως, ἡμεῖς χρειαζόμεθα καὶ διὰ τὴν αἰσθητικὴν ἀνάγκην. »

δελφύσσαν.

14) Είχαμε τὴ φ' κέντρα νὰ τζινούμεε τὰ πράγματα, ὡς δ' ἔχον μέτρα μακρὰ, κόμα χουντρή πού τοῦ μπάσπαρμακ (ἀντίχειρ). Πού μπροστά εἶχε τ' οὐντούλα - ἓνα καρφάκ' μὲ τοὺν ἱε' αἶμα τὸ φκιονομὶ τζίνα. Οὐντούλα ἦταν μακρὰ (τὸ καρφάκι) ὡς μὲσὸ δάχλου (1 ἐκ.). Πού πῖσου τ' ν' ἴσιαδῖς τὴ φ' κέντρα γιὰ νὰ τὴν πιάν' τσ, νὰ μὲ αἰ γχορ τσανάη τὰ χέρχια.

15) « Πόσα ἄλωνα ἀλώνονται; » Ἀλώνονται τόσα ἄλωνα, ἔλκυσ.

«Ένα αλώνι του μπιτσαριτζή. Μία μέρα ένα αλώνι? Τ'αίκαλ' δὲν
Γ'καλώνν'τασι ὅπου τοῦ σπιτοῦ. Δέ λιανί'ζ' νά' ἐν' καλὸ ἄχυρου.

Ἄρα τὴ χυρνοῦσαι 1,2 γουρὲν ὡς ποῦ ἐπιγίτ τοῦ σπερί, κίτ
 ν' ἐρχάσαι ὅσον ποῦ τ' ἄλυν ἀλάνια. Γκάτ (πὰρα ποῦ) κείν ποῦ δὲν
 εἶχαν ἄχυρον, ἐγκιαναν ποῦ ἄλυν. Σί μινιά μέρα ποῦ τὸν δὲν
 τ' ἐρχάσαι τ' ἄλυν. Ἄρα ἐρχάσαι το φκίαναν κατὰ ἄχυρον, τοῦ
 χαίντιναν δυνά μέρις. Ἐπὸς καὶ εἰ μινιά μέρα ἐρχάσαι δυνά
 ἄλυνια.

16) «Αγα τοῦ μάδιναμι κ' ὕστρα (τὰ ἀλωνισμένα), γόλιαμι
«λαμνί» (ὁ σωρὸς αἶται μετὰ τοῦ ἀχύρου). «Ἐχω ἓνα λαμνί, δρυὸ
λαμνιά, τὰ λιχνίσου». «Ξαράντα μέρις, σαράντα ἀλώνια. Ξαράντα
μέρις ἐν ἀλὼν'».

«Ντερέκ γιαιπουντζίτι στ'άλων'» = πιάνετε χρήματα (λόγω των συνεχών προχρηπώσεων, έλπιτε, δέν μπορούν ν'άλωνίσουν)

17) Κάθε ένας ἔκαμνε τ' νηπιμασία τ' μαναχός τ'.
κάθε νοικουκὺρ τὰ τὰ θκά τ' ἀλῶντζι.

18) Μανιλά που στούμζαμε την τοιαβντάρα (αίκαλι), ἄμα μᾶς χρεῖ
ἄδουνταν τὰ στούμζμένα τὰ δειμάτσια, νὰ σκιουπάδουμι σ' αθηνονιές.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νά φτιάσουμε τίπουτα καλύρα, σαϊάδεις (μαντριά διὰ πρόβα-
τα). Μερικῶς στούψαν κι στιάρ' ὅμα μπιτούσι τοῦ ψουγίτσ
κι πνοῦσαν. Στούμζι ὡς εἰκουσ' οὐκάδου κι πάειζι τ' ἄλλιθι στοῦ
μύλου νά ὤμωσ' χναῖκαί τ' κι νά φαῖν' τὰ πιδχιά τ'. Μαναχ
κείνου πού δέν εἶχι ψουμί στούμζι στιάρ, ὅσου γιά πρόγας.
Τ' ἄλλου τ' ἁλώντζι.

Πότε πάλι καίνας στ' μέσ' στοῦ θέρου ἁλώντζι « ὁ τ' ὀχαρμαν' »
(ἕνα ἁλώνι, διὰ νά ἐξασφαλίσῃ ἄρτον δι' ὀλίγα ἡμέρας). Σου-
μπασάδου (ἐκτιμῶνται τῆς ΔΕΚΑΤΗΣ) δέν ἀφίαν ν' ἁλουνίης παραπο
Κι τοῦ ὁ τ' ὀχαρμαν' τόγραφαν σουμπασάδου κι πτέρουνις.

19) Τὰ διμάτχια τὰ στούμζαμι μί μινιά χουντρή βέρχα (φωτοφ
№ 37). Ἐπίριπ νά ἐνὶ αὐτοῦ. Μί ἕνα χέρ' τοῦ πιάν' το.
Ἄμα εἶνε χουντρώ κι φασούλια ἀπὸσταίν' τοῦ χέρ' το (τὸ ξύλο).
μινιά βέρχα, κεν' μέρα τ' ἁλώντζι, πού π' κινούζι. Ἄμα μπιτούσι
δ' λεία δ', τὴν πιτούσι.

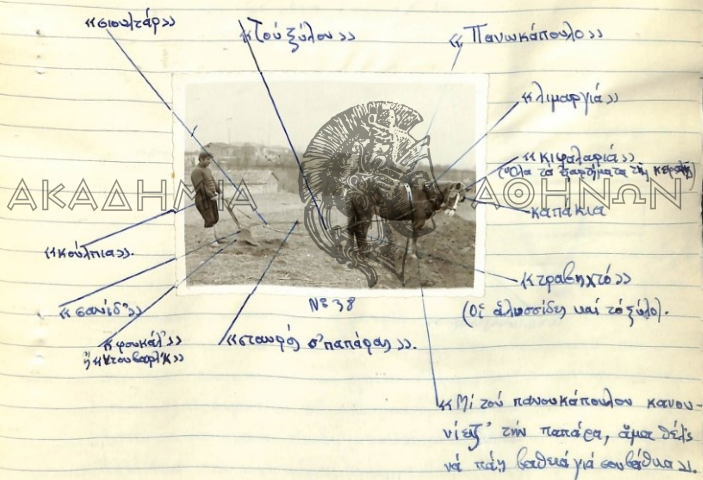
20) Τοῦ στιάρ' τοῦ στούμζαμι στοῦ χουράφ, ἵκει πού ἦταν τὰ
διμάτχια. Ἐπίρινις ἕνα ὑφαμένου πανί, τ' ὀστρουνι, κι ἵκει ψλά
τοῦ στούμζις τοῦ στιάρ. Τὴν τοιαυτὰ τὰ στούμζαμι μεσ' στ'
ἁλών', σ' φακές, τ' ἄρβιθια, τὰ φασούλια, τ' ἁλώντζαμι. Ἄμα ἦταν
λίγα, τὰ στούμζαμι. Κάθι ἕνας μαναχός τ' γὰ στούμζι, κι μαναχός
τ' ἁλώντζι. Τὰ στούμζαμι μί τὰ παλούκια (μῆκος 2μ. καὶ
πῶχος ὅσο τὸ μῆράτος νέου). Ἄμα μπιτούσι τοῦ στούμζα, τὰ
πιτούσαμι. Δέν εἶχαμι ξιχουρισιτά ντιουζένια (ἐργαλεῖα) γιά τοῦ
στούμζα.

21) Ἄμα στούμζαμι τὰ διμάτχια δέν ἔλιαμι τίπουτα. Μοι
τραχδούσαμι, γαί τίπουτα. Που νά βρῆς γακάτ (κουράχιο) γιά
τέτχοια. Δέ στούμζαν πολλοί μαζί. Πού κι πού στούμζαμι.
Δέν τοῦχαμι γιά τρανή δ' λεία. Τώρα κόμα χιούτο (καθόλου).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

« Τελευτασία »

№ 39

« Τού έργου »

« Τελευτασία »

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

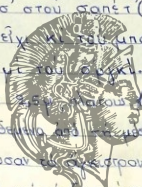
Στ' ἄλων', ψλά σ' τουκάνα, κείνους ἦταν μιρακλῆς κι
 ἤξιρν τραβούδια, ἔλι. Δέν εἶχαμι ξιχουριστά τραβούδια. Πότι
 πότε σταματοῦσι, χαίνντινι τὰ πράματα κ' αἶντι ρέ! αἶντι Μα-
 τζιάρου, ὅβι! >> κι χιρνούσι πάλι νά λην τού τραβούδ' πέκ'
 πού σταμάται.

23) Μπατόζα (ἀλωνιστικὴ μηχανή) τί χάλινε ρέ; πρῶτ' φουρά
 ἦρθι τοῦ 1936. Ὑστρα ἦρθι κόμα κἀνα δυό φουρές, μπρονετό
 πού τοῦ 40 κι μετὰ ἦρθι τοῦ 1950.

Κεῖν' πρῶτ' μπατόζα δέν εἶχε ἀνερατόρ'. Μι τοῦ δικράν τὰδουναμι
 τὰ διμάτχια στούν κόπη· τάκουφι κείνους κι τὰδουνοι τούν ται
 στη νά τὰ ριζ' γέσ' στοῦ σαπέτ' (στό στόμα).

Κεῖν' μπατόζα δέν εἶχε κι τὸν μπουρί. Τάχυρον τόρριχνι κοινά
 κι τοῦ τραβούσαμι μὲ τὸν δρυκί.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

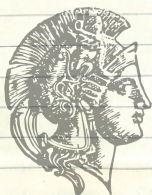
Δέν τ' στανόι μπκούς ξέρει μπατόζα μ-
 μέ δύο χεροῦλια. Ἡ το δένειν ἀπὸ τὴν μέση
 μὲ αἰλυσίδα. Περνούσαν τὸν ἄκιστρον εἰς τὸ τσιουλφάρ
 (φωτογ. № 39) καί με δρυχμένα τὰ βόδια εἰς τὸ ζυγὸ τὸ
 τραβούσαν). Ὅς δέκα μέτρα μακρονά πού τ' μηχανή τοῦ πάειναμι.

Κεῖν' πρῶτ' μπατόζα ἔμνοιαδι πούλι μὲ σ' σφιμπρές. Μαναχά πού
 δέν εἶχαν τοῦ μπουρί (πού βγαίνει τ' ἄχυρο) κι τ' ἀνερατόρ (σύστημα
 μεταφορᾶς δεματιῶν. Μι τοῦ τρακτέρ δούλων κι κείνι μπατόζα.
 Ἀστοίσα ρέ πχοιός τ' νιάφιρι (κάποιοι Οὐζουνίδης ἀπὸ τὰς φέρας
 Ἀλεξ/λεως τὴν εἶχε φέρει, ἐδήλωσε ἕτερος πληροφοριοδότης).

Β'. Λιχνιστρεσε

1) Ἄμα ἔνουνταν τ' ἄλων' τοῦ μάδιναμι τοῦ λαμνί μὲ τὸν σ' ργκί
 (ὁμοιο μὲ τὸ τῆς ἀλωνιστικῆς μηχανῆς), γιὰ μὲ σ' χραμπούλις, κι
 τόφκιαναμι τιπέ μακρυναρά. Τ' ἄλιχνιστον τούλιαμι κ' λαμνί >>
 Ἄμα δέ φ' σοῦσι, ἀνέβιδι ἓνας ψλά μὲ τὰ γόνατα κι μὲ τὸν χιαμπά,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

«γυαζέκ»

«μπασαρέζι»

«κουντάκ»

«κλήμνια»

«παφάκια»

«ούφιδες»

№ 40

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

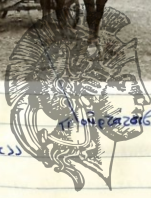
ΑΘΗΝΩΝ

«ζαμπάν»

«κράγιζα»

«οιφραζέκ»

«νιζιμί»

« Τυκροπλάκι »

« νζογκάνα »

« ελπίδα σ' νζογκάνα »

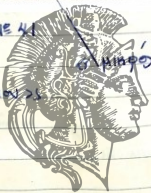
« δίκρον »

NE 41

« σ' κίρφο γαμπά »

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

κι τού πατούσι (μέ τ'ά χόνετα), "Υστρα κατέριδι κι τού μάδιου
 λούρα-λούρα μί τούν τρανόν τού γιαμπά, κι τού βορνούσι καλά
 γι τού γιαμπά, νά μή άπινάη βρουχή. Ψλά στην κουρέη δέν
 έβαδαμ τίπους.

8) Τού λίκνισμα τ'όγκιαναμ μί τούν μικρόν τού γιαμπά. Έχει
 23(6) δόντια 3λέννια. (φωτογ. № 44)

3) Πού ματαχόι μας τού λίκνισαμ. Δέν πλέρουναμ. Κι νταΐδισ
 κι γναίκου λίκνισαν. Όπχιους ήταν αΐλια3 (ΐκαίρω), λίκνισι.

4) Κείνα τ'ά χουντρά, πού είν ουλου κουμπαίοι, κι δέ λιάτσαν
 νά ένουν άχυρον, τ'άιαμ κούβαλα». Στάχυα, στιάρ' κι κουμπαί-
 οι, ήταν άνακατουμένα τα σκύβαλα τ'ά χούτσαμ μί τού γιαμπά.
 "Υστρα κι τού ντριμ 23 δόντιασιν, κούβαλα τ'άιαμ
 τα 3ιχουρίσουμ πού τού σκαμ τ'άλώντσαμ. Πού ουλα τ'άλωνα
 τ'ά μάδισαμ σι μνιά άκρά κούβαλόντσαμ 3έχευρα, άμα μπι-
 τούσαν τ'άλωνα. 3Ηταν έν τού τελευταίου τ'άλων.

Τ'ά σκύβαλα τ'ά σκουπούσαμ μέσα σ'άλων, 3κι βρέτσαν καλά
 πού τούν ήλιου κι τ'άκουφτι ντουκάνα. 3πιφτι τού στιάρ' πού
 τ'ά στάχυα. Άχυρον δέν παρ'έβχαζαν. 3αντέ κουμπαίοι ήταν
 κι τ'άλώντσαμ πούλλες ώρς. Πού τ'ά σαμπάχλια (πρωί) χιρνά-
 σαμ, ως κα τού κιντί (ώρα 2.30 μ.μ). Υστρα τ'ά μάδισαμ λα-
 μνί. Τ'ά λίκνισαμ μί τού φκιάρ. Γιαμπάς δέν τ'άπχιανι.

5) Τ'ά σκύβαλα τ'άλώντσαμ μί ντουκάνα ως νά π'έσ τού σπ'ίρι
 κι νά ένουν τ'ά κότσουλα άχυρον.

Άμα μπιτούσαν τ'άλωνα καΐαρ (πιά), τ'άλώντσαμ κι κείνα
 ουλα μαδί. Τ'ά λίκνισαμ μί 3'λέννιον τού φκιάρ. Γιαμπάς δέν
 τ'άπχιανι. Έβχαζαμ τού στιάρ, κι κείνα τ'άπ'όμνισκον ήταν ουλον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

«νερικοί»

«Μπουζουκιστής»

«γιαμπιά»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

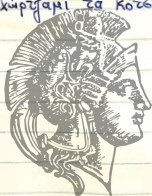
№ 42

1843

«Μί τού περιμόν τὰ χύρταρι τὰ κότσαλα»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

κουμποίσι. «Κότσала» τάλιαμι κείνα τὰ χουντρά τ'άχυρα.
Τὰ πιτούσαμε. Αυτό του κατομπνὸ τ'άλων' δὲν τούχαμι ξίχον-
ριστό ὄνουρα. «Σήμιρα» θ'άλουσι σουμι τὰ σκυβαλα ἔλιαμι.

β) Τὰ κότσала μί του ντριμόν' τὰ χάρτζαμι, πού του στιάρ'.
Τού κρατούσαμε μί τὰ χέργια. Φουρές ἄμα εἶχαμι πουλύντρι-
μόντζα, τού σκάλουναμι πού του χιαπά πού τὴ μινιά τ'μυρριά
κί πού τ'ν' ἄλλιαν τ'μυρριά τού κρατούσαι μί τὰ χέργια σ' ἔνα
ἔβραδι τού στιάρ' μί του σνίκ' κί μ' ἄλλους τού ντριμόντζι.
Ἄμα εἶχι γόδια (χώματα), τού πιρνούσαμε κί μί του κόσκνιον.
Γιὰ τὰ καλαμπούκια δὲν εἶχαμι τότε (1920) μηχανές νὰ τὰ
βγάλουμι (οἱ πῶτες ἦρθαν τὸ 1930. Εἶχαν ἓναν τροχὸ ἑξωτερι-
κῶς, πού τὸν γύριζαν μὲ τὸ χεῖρ. Οὐλα τὰ μπισαάκια τὰ πέντζα-
μι μί του σκλαστήρ'. Εἶχαμι τὰ μπουμπόλια κί τὰ κουτσά-
νια τὰ καζουιντούσαμε εἰς τοὺς πῶς τ' ἄλων'. Τὰ ξέριναμι κί
τ'άκιαμι τού χειμῶνα (αὐτοὺς κατ' ἄν' (τὰ κουτσαάνια). Κί τὰ
καλαμπούκια τὰ λίχνιδαμι μί του ξ'λέϊνιον τού φκιάρ'. Ἄμα
ἦταν πουλὺς ἄγερας, καθαροὶ ταν καλὰ. Ἐνας μί τ'φουκαλ'
ἐπιρνι τὰ σκούπιρα (σποισμένα κοτσάνια). Κείνου πού εἶχι γό-
δια (χώματα), τού πιρνούσαμε πού του ντριμόν'. Τὸν πάτον
πιρνούσαμε (τὸ κάτω τοῦ σωροῦ).

γ) Κί του στιάρ' κί τὰ καλαμπούκια, τὰ φκιάνουμι τιπέ, κί
τὰ τούφι (καρφώνουμε) ψλὰ στήν κουρφή τού ξ'λέϊνιον τού
φκιάρ'. Τού στιάρ' τού σήκουναμι ἄμα τού μιτροῦσι Σούμπασα.
Τὰ καλαμπούκια τὰ ξέριναμι ὡς πέντι- ἔξ μέρσι. Κάθι βράδ' τὰ
ψάδιναμι μί τζυχραμπόυλα κί τὰ λίχνιδαμι. Ὑστρα τὰ γά-
διναμι τιπέ κ' ἔβραδαμι τού φκιάρ' τού ξ'λέϊνιον στήν κουρφή.
Ἄμα ἦταν ξηρά τὰ καλαμπούκια, τού φκιάρ' τὰ τιοντα. ν ὡς
σ'ιακάτ', ὅσα κί νὰ ἦταν. Ἄμα ἦταν χλουρά, δὲν πάτινι πουλύ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 44

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

«Θά πάλι νά καμύσω' μί νά σουρουτανζίδ'».
 «Πηνυρά τς είναι ε' Γαλλανία».
 (Τό σουρουτάν σέρνεται καδ' δρόν)

«γυι πού τον
βένιου
τ'άλεφ».

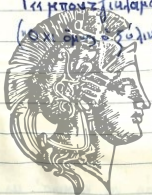
№ 45

«του σκλαστή»

«μπαντζιλαρά»

(«Οχι όμωσ ο ζούλινος»)

«σκλαστή ή δυνά
τειατάλια».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

μέσα τού φ'κιάρ (τίποτε δέν ἔλεγον. Μετά λίγη ὥρα τὰ ἔπαιρ-
ναν καί τὰ σκέπαζαν).

8) Εἶχαμι τσιουράλια γυφαμένα κι τόραζαμι μέσα τού σιάρ
κι τὰ καλαμπούκια. Λοῖα τίποτα δέν ἔλιαμι.

8.1) 40, τ' κι νά ἔρχαζαμι πλέρουναμι τού δέκατου. Τού μιτροῦ-
ζούμπασις μί τού μπουτζικλαμά (χωρητ. 19,5 κιλό). Μπρουστά πού
τού ἔϊκουσ' (1920), τού μιτροῦσαν μί τού μπουτζικουκλαμά.
Ἦσταρα τού μιτροῦσαν μί τού σνίκ (χωρητ. 6 κιλό).

Πρωτ' κι' ἄρχή φόρτουναμι τού λουσιούρ (δέκατο), κι τού
πάειναμι στ' ἀμπάρχια (ἀποθήκη δεκάτης), ντίη (ἐντελῶς) μα-
χοί μας.

Φουρέτ' ἔρουσαν μαζί μί τῶνα κι σουμπασις. Τού ντικτοῦσι
(τόλχινα) μέσ' στ' ἀμπάρχια, κι πάειναμι μέσα στ' ἄλιν τὰ
φουρτίως κι τὰ θ' κιάσ' τὰ τῶνα στ' οἶτον.

Ἄλλου τίποτα δέν πλέρουναμι στ' ὅλιν.

9) Τούν παπά, τούν κουρτζή (ἀγροφύλακα), τού ντιαμιρτζή (σιδερά),
τού μπερμπερ (κουρέα), τούν ψάλτ, τού χιαλαδάρ, τού νταμουχτή
(χουρουνάρης) τού χιρχκιλιτζή (ἔρσκε τὰ ζεύγη ἀγελᾶδων), σ' ἡλέρα-
ναμι πού τού σπύτ. Πιρνούσαν πού σπύτ' αἰ σπύτ' μί τ' ἄμιάξ' κι μί
τού σνίκ' στὰ χέρχια (6 ὀκ.), κ' ἔπιρναν αὐτ' τού δίκιου τσ.

3) Ἄμα τού μπερεκέτ τού πάειναν στὰ σπύτχια τσ, τού ἔραζαν
μέσ' σ' κουφίσις. Τ' ἄλλου τόραζαν σ' κiousέδισ (χωνιές) μέσ' στοῦ κιάρ
(ἀποθήκη). Παλιακά (παλαιότερα) τόλιαμι κιλόρ. Ἦκεῖ ἔχι κᾶνα
χκουντοῦλ' πιπέρχια, σ' λαχαρμινιές μέσ' στὰ κιοῦπια (πυθάρια), τὰ
τλούμνια τού κουϊτράτσ (γίνεται μέ βρασμένο γάλα, ἄλιν καί
λίγο ξιρό τυρί, εἶναι νοστιμώτατο). Κι τού τυρί, κι τὰ σουμόνια πύ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

φουμί μέσ' στού κιλάρ' τ'άραζαν, ψλά σί μινά σαύδα πού'ταν
κριμασμέν' μι τά τέλια. Άλλ' τούν' έραζαν (τόν καρπό) μεσ' τ'αμπάρια.
Τ'άφκιαναν μι σ'έπερις χιά μι τά κριτίσια, στουν' κισέ, στού
κιλάρ', κι τ'άλιφταν μι τ'λάση.

4) Τ'άχυρου τ'όραζαμι μέσ' σ'όχουρ, στού σπιτ'. Μιρικώ
πού δεν έχαν μέρους τ'όφκιαναν λόντα (θημωνιά) στ'άλών,
χιά όδου πού του χουρχιό. Τ'λόντα τ'νέφκιαναν μακρυκαρά.
Λούρα-λούρα έραζαν σλάμα (χύρω-χύρω εἰς πάχος 0,50 μ.), κι τ'ραφ
ρνούσαμι μι τού χιαμπά χιά νά κάτε. Τήν πουρτσαλούσαν κι μι τού
νιαρό νά κάτε, νά μή καίνταν (μυστρά). Έραζαν σλάμα λούρα-λούρα
(χινόταν σάν τοίχες), έρριχναν άχυρου μέσα μι τούν τρανό τού χιαμπά
κι άμα χιόμουσι μέσα έναδου πού μετ' λούρα σλάμα. Ένας τού
πατούσι τ'άχυρου σ'έπερις χιά μι τούν τρανό τού χιαμπά
έναδου πού μετ' λόντα τ'άχυρου έναδου πού μετ' λόντα
σι, έχι κι τούν μικρόν πού μετ' λόντα, κι τ'νέραδι τή σλάμα σ'έπερις
νά πιάνι μι τ'άχυρου. Έναδου τού έσιαζε μι τούν μικρό τού
χιαμπά κι τού πατούσι. Άμα χρειάζονταν νά δώσ' σλάμα,
άφνι τούν τρανό τού χιαμπά, κι μι τούν δικράν τ'νέδουνι.
Όντα έφταναν στήν κουρφή έραζαν σλάμα νά κρατή τ'άχυ-
ρου κι τ'ρρουχή. Έραζαν ένα ξύλου πού ψλά κι δύο πού χιά-
κα (πλαγιώς, εἰς τό μήκος). Τού ένα μι τ'άλλου πηλάνουνταν μι
τά τέλια (σύρματα). Άμα μπιτούσι κατέβιζι μι τήν τριχιά,
κείνους πού'ταν σιακάτ' έδινι τήν τριχιά (σχανί) στού παρμάν
(τροχό άμάξης) κι τ'νέδουνι τούν άλλου νά κατέβ' πού τήν κουρφή.
Κατέβιζι τ'αμπρούμτα (βλέποντας πρὸς τή θημωνιά). Κρέμουνταν
πού τήν τριχιά κι λίου-λίου τ'νιάφνι.
Γώ έγκιαξα μινά λόντα μι ίσγτ' ούχτώ τ'αίτχια (αἰμάξια) μέ
πλεχτά κανάγια πλαγιώς, διά νά χωράη πολύ άχυρο. Μπρός καί πίσω
πανιά άχυρου. Δυό χρόνια τ'νιάφσα, χουρίς νά πάουν κουντά,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 46

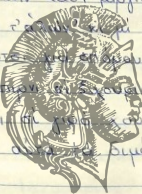
(Τό μοναδικό σκαρί, πού βρέθηκε).

« Η ΖΩΗ ΣΤΑΡ' 13

χιούτς δὲν πέρασι νιαρό μέσα ἔρβι κι ἔκατσι κεύ σλάμα, σά
νιρὰρ ἴγκι. Οὕτι μὲ τοῦ δικράν σουκτίζουταν (χωρτὶ) κέν τ' ἄχρου.
καρφι δὲν πάειν μέσα στ' ἄχρου.

5) Γιὰ νὰ ξικουρίσουμε τοῦ σπόρου, ἔπιρναμι διμάτχια ψλά που
τ' ἔπημονιά κι κάθουμασταν π' κατ' στυ τσιαρτάκ, στυν ἴσκιου.
καθιρνούσαμε τὰ καλὰ τὰ στάχυα ἴκερ στ' ἄλων. Προυμί ἄλωνι-
σων καθάρτζαν τὰ καλὰ τὰ στάχυα γιὰ σπόρου. ἔπιρνι τὰ στάχυα
κι τὰ διμάτχια τὰ σκουρπουσί μες' στ' ἄλων' κι τ' ἄλωντὶ μὲ
τ' ἄλλα τὰ διμάτχια. Κεῖνα τὰ στάχυα ἕνα-ἕνα τ' ἄπιρναν κι τὰ
τσάκζαν πού τοῦ κουτσίαν ~~κι πού τὴν κουρφή~~ κι πού τὴν κουρφή, ὡς κὰνα
δυό μπουμπόλια πού τὴν κάθι μωρὰ. Σ' μέσ' εἶνι τὰ καλὰ μπουμπό-
λια. Ὑστρα φουκαλοῦσι τ' ἄλων τὸν δῦλον τὰ στούμι, κεῖνα τὰ
στάχυα, πού τὰ ξιχωρτὶ κατ' ἔπιδαν. Ὡς εἴκουσ' οὐκὰδὶς σπόρου
καθιρνούσι, κι τὰν ἔσταν ὡς κουρτὸ κατ' ἔπιδαν. Κατ' ἔπιδαν
στιαρ' κουτὰ. Τσσιπριντὶ γιὰ κατ' ἔπιδαν. Ἀμὰ ἐνούνησαν κι τοῦ
θέρτζι, πρῶτ' κι ἀρχὴ αὐτὰ τὰ διμάτχια ἄλωντὶ, προυμί ἄλωνι
ἄλλον τίπουγα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑ

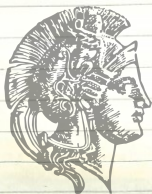
6) Προυμί μπιτίσ' θέρου δὲ μάζωαμι σπόρου.

Ἐκουφταμι στάχυα πού τοῦ κουράφ, ἔν τὰ καλὰ, κι ἔρκαναμι
μυιά ψάβα μὲ τὴν καλαμιά. Οὐλα τὰ στάχυα πού ἕνα μέρου
κρέμονταν. Ἐρασαν κι ἕνα χυαλί στυν καλαμιά. Τὰ κριμοῦσαν
σ' νιακόνα κουτὰ. Ἀλλὰ τὰ εἶχαν γιὰ πρέπου. Τὰ φυλαγον στυ
σπιτ' ὡς νὰ ἔν τοῦ κινούρχιον τοῦ σπιάρ. Τ' νιάλλ' τ' χρουκιά
ἔρλιπναν τὰ κινούρχια, τ' ἄρασαν κουτὰ-κουτὰ νὰ δριου, ἀμὰ
ἦταν καλύτερα, γιὰ χειρότερα πού τὰ παλιά.

Δ' ἐτήσιαι πυραί

Μαναχά τοῦ Μάρτ' ἀνάβουμι (ἐπὶ 13^ο Μαρτίου) Ἄ καπνίσουμι τὰ

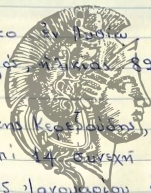
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Μάρτ' ἔλιαμι, κί τότε κί τώρα τ'νιανάρομε σνιαυλή. Του
 Μάρτ' τούτ' κάπνισαμι γιά χιρουσέν. Ρίχνουνταν κι ψά που
 τ'φουτχιά γιά νά μή ἔχουν ψύλλ'. & ψείρις κι κότσις μακρυά
 πού μάς τ, ἔλιαμι ὄντα πιδούσαμι. Προυμί γινθη ἡλίου,
 τ'χαράν, τ'νιατάραν, μ'τά σουσούλα βζυλαράκια καί ἄχυρα.
 Πού βρυδύς τὰ μάδιαν τὰ σουσούλα, τὰ τσακνούδεγια.
 Θ'κά τς ζύλα πταν, πού τ'νιαυλή.
 Ὅρχοιους σκάνουνταν ἐν σαμπάχλια, κείνους τ'νιανάρι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ συλλογή ἐγένετο ἐν πόλει Πληροφορητής: Πάπρος
 Εὐαγγελίδης, γεωργός, ηλικίας 89 ἐτῶν, ἀγράμματος,
 Συλλογεύς: Παναγιώτης Κερεσόπουλος, Διευθυντής τοῦ Δημοτ.
 Σχολείου Πυθίου, ἐπὶ 14 συνεκῇ σχολικά ἔτη. Ἡ συλλογή
 αὕτη ἐγένετο ἀπὸ 15 Ἰανουαρίου ἕως 28 Φεβρουαρίου 1973.

Π. Κερεσόπουλος
 (Π. Κερεσόπουλος)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

«γυή που διαφέντιον
ἀρσενίου»

«γυή που
ζαίεζ»

«ἀρίδα»

«Τού ενλασίου
μιά δυνά τὰ
ζοιζάγια»

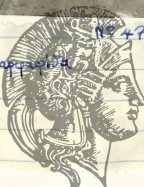
«ζυλουργία»

«καρπαζία»

№ 47

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 48

«σκίου παρλιά»

№ 49

«ζάχα»

(ή το όμοιο όπως
είναι № 2)

«γνή που
είναι»

«Τα σιδερένια τα γιάντια»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Συμπλήρωμα

Λιά τὰ ἄροτρα

1) Τὰ εὐσηπρένια τὰ πλούκια βῆκαν καὶ τοῦ 1900.

Τοῦ ἑα τοῦ τρουχούλι τα εἶν τρανὰ εἰ τ' ἄλλον μικρὸ. Κεῖνο
πού παῖν' πού μέσα πού τοῦ καρίκ' εἶν κόμα τρανὸ.

Μαναχὰ Γιουρπατζίδου εἶχαν. Ἦταν πούλῳ ἀκριβὰ. Κάσι ἕνας
εἰς μπουρούσι καὶ τὰ πάρ'. Ἔδινταν δρυὸς Σιγάρχια πράματα.
Εἶχαν κί τσιρένια μπρουστά πού τοῦ χυί.

2) Ἐν πρώτῃς παπάρῃς πού βῆκαν ἦταν χουρίσ σιουλτόρ. Ἦ κέντ
τοῦ σιουλτόρ τ' ἀπινούσαμε τοῦ μαναχοῦ κας. Ἐβράδαμ κί μιὰ
τσιρένια στοῦ σιουλτόρ. Γὰς καὶ παῖν' βαθιὰ χυί σκυβάκα ἄτομα
μὲ τρύπῃς στοῦ σιουλτόρ. Ἦτοὺς εἰς ὅλερ'.

Ἦτοὺς βῆκαν ἄλλῃ παπάρῃς πού εἶχαν σιουλτόρ καὶ
εἰς τὴν κούλια. Ἦτοὺς πού πέρασ' ὅλο δύνου, μέχρι κάτω. Ὅπου
ἦθλῳ, ἔβραδαμ καὶ τρυφούλ' κί πινούσαμε τσιρένια, ἔτο
πού μαναχοῦ κας.

3) Ἐτὰ εἰς τὴν τὰ πλούκια ἔδινταν ὡς 5-6 Σιγάρχια πρά
ματα. Οὐλοῦ βόδχια, χυί μπράλια. Γιαλάδς δὲν ἔδινταν σὶ τὰ
πλούκια. Τάγκιασαν μιὰ χυιουκά κί τὰ εἶχαν (ἑμαδικῶς εἰς χυί)
κί σ' γιαλάδς δὲ σ' ἔπιναν. "Ὅσ' εἶχαν βόδχια χυί μπράλια
κέντ' οὗς ἔπιναν. Μὲ σ' γιαλάδς οὐτὶ κουτὰ σ' ἔραδαν.
Κάμουναν σήμερ τοῦ θεοῦ, τ' νιὰλλ' ἡμέρ τοῦ θεοῦ, κί τ' νιὰρ
εἰς τὰ πέναν. Ποῦλῳ βασιὰ πέναν. Οὐτὰ τὰ σονκτοῦσι.
Εἶχαν δρυὸς κούλια (χερούλια) κί ἕνας πού πῖσαν τ' ἄμα κί
τὰ πλούκια. Εἶχαν κί τσιρένια νὰ σχιδ' τοῦ χῶμα.
Πού μιάνκα πέναν δρυὸς τρυφούλ' κί τὰ χῶμα ντιν
τὰ πράματα. Τὰ μπράλια ἔν κατόπ' τ' ἄραδαν. Παῖνον βραχ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

№ 50

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

«Σὰς χερμῖνα γυναῖκες ἔφθον καὶ γύφιναν
 νὰ μὲν φτιάσουν σ' ἄλλας».

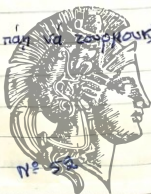
«Οὐκὰ πὸν ματαχοὶ μὲν ζάφκισαρι».

№ 51

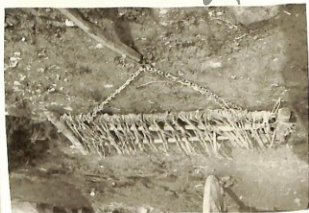

«Θά γέμ' εἰς τὰ πράγματα κί θά πάς νά ζουρμουκταζήσ'».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ελάφια.

κι τρελουν πούλι (μυρσώτα - α βόδια)

- 4) Τσιφλικάδες 'έσπιναν μι τού μπουτδουκλάρι. Τόν κριμνούσαν
 πού τού λιμό το μι τού σκνι κι 'έσπιναν κι μι τὰ δρυ-
 χέρχια. Τα νά μη χυρνάη δρυό φουρές στη σπουργιά. Κου-
 έφτα ντούμνια (βήματα) τού χωστλαμι τού χουράφ' μι αυλακίες σ-
 σπουργιές.

- 5) Τα τουρμούκια τ'έφκιναναμι πού μαναχοί μας. Καρφουναμι
 τὰ καρφέ. πού φτά. Πρώτα άνοιαμι τρύπιε (βέ-
 μέσα στού δύλου νά κρυπτούν τὰ κινάλια πού τ-
 καρφιά. Κ' έστρα έβραδαμι φτά σ'ά κιτάλια σανί-
 δχια γιά νά μη βγαίνουν οι σ'άπαν' τὰ καρφέ.
 έγα τουρμουκιάζαμι. Τα καρφιά ήταν χουντρά.
 Έχαν τούτα κινάλια. Τ'άπιντραμι πού τ' γραμμή

Είαν σάπιο. γραφή τού έπιδόσαν. Έτασιος.
 Καρφουναμι ως τὰ καρφέ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 6) Τη σάρνα τήν είχαμι γιά κείνα τὰ χουράφια πού
 είχαν μικρά τιδέκια. Άμα είχαν τρανά τιδέκια
 έβραδαμι τού τουρμούκ. Μάδναμι χιρχένια,
 τσαπουρνές, χιλγκία, ότ' ήγρυσκαμι, βιρχιά
 νά ήταν μαναχά, κι έφκιναναμι τή σάρνα.

Τά βιρχιά ήταν χουντρά ίσια μι τού μπάσπαρμακάντ' χερ-
 κι μακριά ίσια μι ένα κουλάς, μι ά ούργχιό (1,20 μ. πρ-
 πν). Σ' τέσ' τάκιαμι όσον νά μαλακώσουν, τὰ στριφουχί-
 τζαμι, τὰ χυρνάσαμι στα δρυό κι τὰ πιρνάσαμι στα
 έύλα (έως τόν σκελετό της σάρνας).

Η σάρνα είχι μάκρους ως 1,40 - 1,50 μετ.

Ός 40-50 βιρχιά χρειάζονταν νά φτιάξ' μι σάρνα.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΙΘ/ΣΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΕΩΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ
'Αριθ.Πρωτ.787

'Επί αποδεξεί

'Εν Διδυμοτείχῳ τῇ 18ῃ Μαρτίου 1970

Π ρ ό ς

Τῷ Κέντρῳ 'Ερεῦνης τῆς 'Ελληνικῆς Λαογραφίας
τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν

'Αναγνωστοποδίου 14

Εἰς 'Αθήνας Τ.136

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἐπὶ 10-11-1969 ὑμετέρου
ἐγγράφου ἀφορῶντος εἰς συμπλήρωσιν ἐρωτηματολογίου
διὰ τὴν συντάξιν Λαογραφικοῦ Ἀτλαντοῦ τῆς 'Ελλά-
δος, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ πείψωμεν συνημμένως εἰκοσι
πέντε (25) ἀντίτυπα, δεδωτὼς συμπληρωμένα κατὰ
τὸ πνεῦμα τῆς ἀποσταλείσης σχετικῆς ἐγκυκλίου ὑπὸ
ἰσαριθμὸν 'Εκπαιδευτικῶν τῆς καθ' ἡμᾶς 'Εκπαιδευτι-
κῆς Περιφέρειας, διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς.-

'Επιθεωρητῆς

Χαλῆ
/Χαρ.Κοκκίνης/

Συνημ/ 25 ἀντίτυπα
